

1446 - 1550

882

S 882

~~A13/8/82~~ 2446

pp. 1446 - 1550

K34/82

Refund of cattle, H. M. Mohlabe,
 gifts and expenses
 after divorce
 inv

Bethany Mission,
 P.O. Trichardtstad,

1446-1549 = 103 x 0.4 = 45 pp to 4-9-1951.

Tema ya 18.

= £3-16-0 9 OCT 1951

go buiša dikhomo tša monyalo le dikhethe-
khetthane.

Temana ya 1: go buiša dikhomo tša mo-
nyalo.

3141 Ka moka monyalo o swanetše go gumišwa, o boèle ga mong monyadi. Gammôgô le dikhethekhetthane tša monyalo ka moka. Bjale go gumišwa ga dilo tša monyalo, a digumiši ke bo makhola ba le noši, a owa ka moka ba le loko ba khobakana. Dilo tše we ka moka tša monyalo di tšwa mathong a bona.

3142 Mmula tšela ya go tšeiwa ga bedi. Ge go nyakišwa ga boše, o hwetšana gore moradi o tšala ka baka la batwadi. Mothomang o fo tšala ka nte le batwadi. Mo we go šupago gore o fo tšala ka nte le batwadi ke go

882

K34|82

1447

motiya. Xêla dikhopolo tša batho dire ke batswadi ka gobane ga gona ngwana yo a ka šita-go batswadi ba gwe. Ka go xiale mowe ke gore ke bona batswadi ba we ba mmuletšego tela ya go tšeiwa.

3143 Dilo tše dingwe a di gumišwi, empa tše dintši di swanetiwe go gumišwa. Dipelo tša bakhonyana ga dirwane, ka baka la gore yo mongwe a hwetsana dikhomo tša gwe, dikhethekethane tše dingwe a na taba na tšo. Ba ba-ngwe a ba bjale, ba goragoriša bo makholo wa bona a ba a lala a dibone.

3144 Dikhethekethane tše we di tša tšwego, mo monadi a tšadile: go tšabêla tše ruiwa tše rola. Tše ruiwa tše we tša go tšabêla tše rola, a tše lifiwi. Go bjale ka tšoko ya motšoko le yōna a lifiwi, ka baka la gore makholo o e boetša ga makhonyana ka bjala. Le dilo tše we makhonyana a fago makholo wa ga gwe ka tšufing. Le mašeleng a we a fiwago dikhare^{be}, mo dilōša le go ja le go dikula gammōgō le ya bakhokole ge ba koko^a marapō a go šiya ke bakhonyana.

882

K34/82

1448

3145 Go-loba, go ja, go dikula le go kokona ga bahhekolo marapo a go siwa ke bakhonyana. Go lobā makhonyana o ntšha tšelo a fa dikharebe kante le tšebaka. Go wa rēkana ka baka la gore a ba fa fēla, ke ge ba mo godiša ka golōša. Go ja ge dikharebe diša ja pudi ya go tšabiwa ge makhonyana a tšile, o ntšha tšelo a fa dikharebe kante le tšebaka. Go dikula ka moragō ga mo ba feditšē go ja, o ny ntšha tšelo tša go dikula mēno a bona. Ke molaō wa dikharebe le masogana, ba bagolo a ba tšene. Go kokona ga bahhekolo marapo a go siwa ke bakhonyana. Ba kokona ka tše khusūmane 2/- gobale fa korong 2/6, ba fiwa ke dikharebe le tšwa ga makhonyana. Dilo tše we di šala ditšwa kowa modirō wa go phōphēla o fedile.

3146 Banyadi, go nyala a gofe yēna makhonyana ka noši, aowa o roma batho ba ya le khaitšedi ya makhonyana. Bjale melawalawana e ya ka gōdimu go ntšha bona ba-nyadi. Ke tšhalete ya go tšwa ka dikapaneng tša bona, e seng ga makhonyana. Bjale le yēna makhonyana mothang a yago o ntšha bjale ka ba-nyadi yōna melawalawana e la ya ka gōdimu.

882

K34/82

1449

ka gobane o ya a gapa pudi ya khata lapa. Pudi e we e ya bolaiwa. Bjale o ntšha ka tšela e la gwa go ntšha banyadi. Wa ntšha ka pudi ya mathômô ke mo-ka o ka tše tšha ntšha.

3147 Go bolabodiša monna wa gwe. Mothepa o tšhaba monna wa gwe ga mmôgô le ba bogadi bja gwe. A nya ke go bônana na bô mathong o wa khurupêla, le go ba bolabodiša a tše ke a ba bolabodiša. O dirêla gove ba monweša. Mong monna wa gwe o mo-nwesa ka le fakorong goba go feta mo we. Ba bogadi ba banna ba mo-nweša ka seke goba šeleng. Basadi ba bogadi ba monweša ka maseka goba tšhalete ge mosadi yo we a e nayô. Tha mpja ke tše tše tro-gago. Ka moragô ga mo ba mo nwišitše o tša ba bolabodiša. The we a ka tše ke go a tše dira ke go khurupula kobô.

3148 Dilo tše dingwadilwego ka mo gôdimu, ge mosadi a ile a tšala a ditšwe, ka baka la gove ke tša mathakha a bona. Taba kholo tše we tše tšwago tše ya ka tše-baka. Le ge mokhonyana a ka belêla ka tšona, ga go mo thuši tšelo, o tše tšinyetša lebaka la goba a šoma medirô e mengwe. Ka

882

1450

K34/82

gobane le ge a kare o diša khorong, bakhoro a ba diafhole.

3149 Go faṭhiwa ke dikokoro le letsatsi. Dikokoro ke diṭhaku. Letsatsi ke letswela. Bjale bakhonyana ba mohuta o we wa go faṭhiwa, ke bona ba we ba ya go ba tswenya bo makholo wa bona. Ka baka la gore melawana e la ya dikhare^{be} a ntšha ṭhelo ṭhe ṭhegolo, a re ba mmônê gore yêna a še mpare. Dikhare^{be} di gane diṭa a-mogêla, tša tšwela pele le go tumiša Khanthe ka morwana ga di eme ka maoto, o ṭilo lla bjale wa ṭhoka bolêlo. Ke mowe o kwago bare, a lee le ṭetšê la boya le ṭetšê.

Temana ya 2: Tefo ya dikobô le dilwana tše we tša go ya pele ga monyalo goba peko.

3150 Makhonyana mo la a lošago mosadi ba kwana ga mmôgô le bona batswadi ba mo amogêla, ke moka ke moṭabo wa gwe. Ka goiale mo we o swanetšê go mo apeša dikobô. Ba re ke moṭabo ka baka la gore e šu a monyale. E ṭa ba mosadi ka moragô ga mo a monyetšê. Bjale dilo tše we

882

K34/82

1451

a go ba a diša ge e thale motabo, ka moka ga tšona tša tšena monyalong, mothang banyadi ba nyala.

3151 Dikobō tše a goba a peša moradi wa gwe ge a thale ga gabō. Dilo tše ka moka ga tšona makholo o swanetše go dilefa, ka baka la gore o be a the-šu a mo apeela. Dikobō tše we a ilego a mo rēhēla ka moragō ga mo a mmikile, a dilifiwi ka baka la gore o be a mo apeela. Tša bošego tšona e be ba gōgana ka ba bedi bošego. Dikobō tše we a go ba a diša ga moradi gammōgō le bo makholo wa gwe, di a lifiwa ge a be a ~~diša~~ diša ka thebaka.

3152 Batho ge ba thha kwana a ba utamēlane. Ke gore makholo le makhonyana. Ke mabapi le dilo tša go ya pele ga monyalo. Ka gobane gona le bakhonyana ba bangwe ba mafafara (ditāēla) ba we ba fo tšeyago dilo ba e fa bo makholo wa bona ka-nte le thebaka. Bjale ka tšatši le we banyalo^{go} ka dikhomo, ba dibala gore ba phōphedi le thebaka the ditebe. Ba thoha

882

K34/ 82

1452

go dibala ka lona le tsatsi le we la go phôpêla
ke moka ba ka the tha tsoa ba di badile.
Ka baka la gore mosadi a ba phophele ga bedi.
La bobedi ke go ta go mmikisa.

3153 Batho ba pakaeno a ba dumele go dibala di-
lwana tse we tsa go ta pele ga monyalo. Ba thia
bêla gore dibadiwe ka lentiu le, a go a thadi-
wa, ge go thadiwa balabolang re bale. Ke moka
banyadi le baphophedi a ba thana tela ya go
têna. Dilwana tse we tsa go ta pele ga monyalo,
di ka thoma ke bakhonyana goba ba phophedi. Ba
butisa batwadi ba mathepa gore dilo tse di tile-
go pele di nyaka gore dibadiwê. Bjale ge batwa-
di ba ile ba gana gore di badiwê, ke moka ba ho-
mola.

3154 Makhonyana le yêna o wa kunya makholo wa
gwe ka dikobô, ka gobane mo we a direkilego o
direkile a le nnozi. Bjale mothung mosadi a
mothalago, o tswadisa tshalete ya gore rêha
dikobô tse we. Ka baka le we makhonyana o
swanetse go bola tshalete ya kobô e we ba tha
kwana.

882

K34/82

1453

3155 Matšatši: a bo lehono makhonyana a tša tšiša di-
kobo bogweng, ka baka la bukunyata. O tšiša tšha-
lete, gware kharebe ya ya ya rēka ka nozi. Ge
a e tšwa a rekile malapi, ba mmutšiša lengolola
bothathre bā movehiše. Ge le tše gōna a ba gane
ba fo amogēla. Ka baka la gore ge ba gana,
o tša re ba mothala. Mothang ditaba di ēma
ka lešele, ke gore go thala ga mosadi. Ba tša
tswarišana ntsetse, ka gobane ba tša ganetsša-
na tšhalete ya go rēka dikobō.

3156 Bjale ka morape le motogolo wa ga Matha-
kwana Mats Masabane. Masabane mmagwe
e be e le Dibokwane. Monna wa Dibokwane
e be e le Mokolokoto. Bjale Mokolokoto e
be a tša digape ka moha. Ke gore tše tša-
ēla. Taba ya bo bedi o be a tšhaba go
robala le mosadi a re a ka mponēla. Kga-
nthe monna o dira ka mokhwa o we, a na
thelo. Ke gore bonna o be a tše nabjo (mokolokoto
o be a lumile ke mmutša.) Ke gore
ge o kwa ba re monna o lumile ke mmutša

882

a na thelo.

K34/82

2454

3157 Dibokwane a ka a bikiwa, o ile a dula le monna wa gwe lapeng la makholo wa gwe. Bošego monna o robala ga la gwe legogō, mosadi le yēna ga la gwe. Bjale monna a tōga a ya makhweng. Batho ba fa gopola gore mosadi ke moopa. Ditaba diteba ke yēna mosadi le mma-gwe gore o filo tōga a t̄ha robale nae.

3158 Dibokwane a šala a ima, a imiša ke le-khowa le ba goba bare ke Letwata. Bjale a re go bōna gore o gakantšha ke matsatšhi a gwe a go bōna khwedi, a ya a fa Thepedi. Bjale ka moragō ga matsatšhi a t̄he makae, a ya a botšha Thepedi gore e t̄hale lona tšatšhi le la nna tšha basadi a ke dibone. Ba ganetsšana mo we t̄hekkung t̄ha bona.

3159 Batswadi ba bōna gore mosadi o na le mpa. Ba mmutsšiša. Ke ge a bola gore lerumu ke la Thepedi. Ba roma motho wa go ti-

882

K34/82

1455

egetš'a molato. Monna a ya a phatêla a re nna a ke mo tšebe. E be ba fo nyaka go o kwa nnete fêla, ka gobane monna wa gwe a gôna. Ke moka ba mo letšetš'a a le bjale.

3160 Monna a boya tše khoweng molato wa tšoga. Thepedi a tšwela pele le go gana. Ngaha yampa ke moradi. Putšišo gôdimu ga mo-gani, tšatši ka le ntowe e šu wa feta gona. Ke ile ka feta tšatši ka le ntowe. Bjale matsatši a mangwe o be o thibêla ke mang. Ke moka monna a šita go araba potšo. Ka lona letšatši le we o dirile molato.

3161 Thepedi a lifišwa ka khomo ka ntowe. O ile a no lefa a le mo dilong.

3162 Dibokwane a bêlêga marabane. Khakantšane marabane a swana le lekhowa. Bjale Thepedi a re ke ile ka le botšang. Ba re o be o bolabola nnete. Bjale le khodile gore e be ke bolabola nnete. Ba dumêla. A re khomo e la yaka ke a e nyaka. Ba re molato a o lefe ke mong wa ôna. Bjale ka ge le wena o ile wa

882

K34/82

1456

khōta khōta o mone, khomo o ka the ke wa e bona.
Ke moka molato wa mpa wa fēla o e ʒa mo
we.

3169 Dibokwane le monna ba hwa ba šiya bana
ba basetsana ka ba bedi. Mokhonyana o ile ahwa
a le lapeng la makholo wa gwe. Bjale bana ba
šala ba lēla ke makholo wa bona. Ke moka
le bona ba dutši mo we lapeng la makholo
wa bona, ka baka la gore lapa la papago bona
le šabetšē. Masābanē a ba a gola a ba khare-
be.

3168 Morape ke ge a e ʒa a molōša ba o kwana.
Bjale le bo malome wa gwe ba o kwana le moroga-
na yo we a o kwanego naē. Dikhomo tšē we
di ʒa go monyala, diswanetšē go tšeya moradi
yo a ʒa go tsoša lapa la mmagwe.

3165 Morape o ile a mo loša e thale le thu-
maša. A ba a mmolotša a mo aloša. Diṭhathe
le dilwana tšē dingwe tša koma di ile tša rēka
ke yēna Morape gammōgō le tša malopē.
Mmondi wa mo tšeiwa ge a bina malopē

882

K34/82

1457

o hwetsana a re pududuu. Bjale dikobô tše we
o be a rēkēla ke monna. O be a tša tšiši
e le tšhalete, o be a tšiša e le dikobô fēla.

3166 Marabane ke modi a banwi ba dikofi. Ke moka
a tšhala morape ka baka la kofi le borotho, a
kwana le monna yo mongwe wa go rekiša le bē-
nhēle la ga Tšetumpa. O ile a leka go botša
makholo wa gwe gove ke kwana le monna yo mo-
ngwe. Makholo wa gwe a mo ganetša. Bjale ya
ba borotho le kofi di ma tšere pebo. Ke ge a
tšhaba nué.

3167 Thoto ya Morape ke e ntšoi le ge a tše tšū
a nyala ka dikhomo goviale ke makholo wa gwe.
Modi a bale go bala mofi. Le ge re tša di-
tebe ga boṭe le tšilo bona a gapa dikhomo tše
dintšii. Ba tšhoma go gopola thoto ya moṭha-
diwa, ba hwetsana gove ke lesome la diponto di
nago le diponto tše nṭhano, ka nṭē le ya dikobô
ka baka la gove ya dikobô a ~~be~~ tebe. Makholo wa
ngwana a re le a twenyega go bala, ka gobane
lena le ka tše ke la e tšeba e tšeba ke mong wa.

882

K34/82 1458

yōna. Ba ile ba khala mokhekolo gore taba e we
o e bolabolago a re nyake.

3168 Mokhonyana yo moswa a ʒa go nyala ka tšha-
lete fêla. Ke tšatši le we ba go bōna le phêpha
ka ntowe la ponto le dira diponto tše n̄thano, le
le ngwe le dira lesome la diponto. Ba ile ba leka
go gana dilo tše we, kudu di gana ke makholo wa
mosadi. A re matakala a ke a nyake a nyale
motho a ʒa motho bo šuwana. Nna ke nyaka mong
dikhomo naka. Dikhomo naka a na tšo. Ba ba
ba dira gore a nyake ka tšona mo tšhela tšhego.
Ba dira gore diponto tše n̄thano dibopa khomo.
Bjale o ile a ntšha masome a ntabe a diponto,
ge e le dikhomo ke gore ke lesome la tšona le di-
khomo tše mpedi.

3169 Ba roma ʒhebaka ʒha go botša Morape gore
a e khopolêlê mosadi wa gwe o robile. Bjale ʒheba-
ka ʒha iša lentšu le we. A ʒhe fetola ka gore
ʒhepeia o ba botše, nna e be ke ʒhe šu kanyala.
Ba re dikhethekethane tša ka ka moka ke hwetsä-
ne ba khobakantše, a ke nyake go ba ke tswenya-
na nabô. Ke ʒa ʒa ka tšatši la gore ke ʒha tša-

882

K34/82

1459

ma ke botša ba gešu. Tha goma t̄haya t̄ha ba botša mantšu a we a ilego a bolabola ke mothadiwa, le letšatši le a itšego o t̄a t̄a ka lona.

3170 Mothadiwa le ba gabā ba ya ga makholo wa bona go e khopolēla. Ba re go fitša ba dula ka nte ga khoro, ke moka ba iša maduma. ~~Ba~~^{ma} duma a bona a kwala. Bjale ba bitša t̄hebaka t̄hela ba mmotša gore t̄hepela o ba botše re t̄ile, ka baka la go t̄hekhopdēla. Thaya t̄ha ba botša, Ba re di ekwala. Le bona ba begana. Bjale ba re t̄hepela o ba botše ba bolabole dila t̄ša bona ka moka. Thaya t̄ha ba botša. Ba re dilo t̄ša rena kamoka ga t̄šona ke masome a manē a diponto dinago le lesome la mašelang le mašelang a n̄hano. Bathōma go gakanēga. Ba re bokaone ke gore o bale ka ditela t̄ša t̄šona.

3171 Morape e be e le motho yo a khōnago go ngwala, a thōma go phuthulla puku ya gwe a e bala. C ile a bala dilo t̄še dilatelanago t̄še:

Mabotšo a kharebe 5/- mašelang a n̄hano

Mabotšo a batswedi £1:10:2

882

K34/82

1460

- L1:10:q Ponto le lesome ya dikobô tša mothepa. --
 10/- Lesome la tšoula ya dirêmo ya mothepa.
 L1:15:q Kobô ya bošego ya Kompêse.
 5/- Khoko ya ~~mathe~~ mo e be e tšhale ngwale.
 10/- Mokhose ke lesome la maseleng.
 10/- The tšhate ke lesome la mašeleng.
 L2:12:6 Ke ya dikobô tša malopê ponto tše mpedi le lesome
 le tše khušumane le seke.
 L1 ponto ke ya go tšhela tšala
 L6 Diponto tše ntabe ke tša go aga mengwako e mpedi.
 L5:10:q Diponto tše nthano le lesome ke tša kobô ya bošego le
 megaidi e meraro.
 L1:10:q Ponto le lesome la mašeleng ke a diaparo tša khereremo-
 se.
 L2:10:q Diponto tše mpedi le lesome la mašeleng heya ma-
 seka. Bjale o ile a gana empa a rwala ke makholo.
 L3 Diponto tše ntharo ke tša go a lafiša moradi.
 10/- Lesome la maseleng ke la phutulla moraba.
 10/- Khêkhêthêlo ke lesome la maseleng.
 10/- Pudi ya tšhedimu ke lesome la mašeleng.
 L3 Diponto tše ^{ntharo} ntabe, ba rehiša khomo ka baka la tšala.
 L6 Ka fa makholo ya galase ya lampi tše khušumane le seke.
 L1:5 Ponto le nthano ya mašeleng kobô ya bošego ya Makholo.
 L1:10:q Ponto le lesome dikobô tša mosegare tša makholo.

882

K34/82

1H61

7/6 mašeleny a šupago le reke ke ya le lampi.

£1. Ponto ya go tšena komeng, ka gobane o ile a kolla mohung.

£2:10: & Diponto tše mpedi le lesome ke ya diēta.

12/6 lesome la mašeleny le lefakorong ke ya lepai la morathanyoko.

Ke moka ke yōna thoto ya ka e we ilego ya tšamo. Bjale ka moka ge re ga thunya ke tš4:15: & Masome a dinē a diponto le lesome la mašeleny le mašele a nthano. Go riale ke mokhonyana. A goma a dula fathe.

3172 Bjale ba ya mathakwana ba gana tše dingwe. Ba ile ba gana kobō ya bošego ya go fa makholo wa gwe ya bošego ya ponto le nthano ya mašeleny le ponto le lesome ya dikobō tša makholo wa gwe tša masezane. le lampi ba ile ba dumelana bjale ba ganetsšana ka 2/6 le fakorong.

£2:10: & ya maseka ba ile ba dumela fēla ka gobane mothea o ile a gana ba ile ba fo a beya

3173 Diakwala ba ga makholo, lefang tše we le ditebago. Bjale ba thōma go šoma gore mothadiwa o tša tšoga le bokae. Ba hwetšana gore dilo tše ba diganago ke tš5:7:6.

882

K34/82

1462

Bjale mokhonyana o be a budile t^h40:15:0. Bja-
le ge ba ntšha ba hwetsāna gore o swanetše
go hwetsāna t^h34:7:6. Ba ile ba mo fa yōna.

3174 Ba thōma go bolabola ka tšela ba gane-
tšanago ka tšona. Mothadiwa a re tšhaletš ya
maseka a e na taba, ka baka la gore lemphi-
-le ōna. Bjale ke belaela t^h2:17:6. Le lampi
le a le tšeba bjale lemphi le tšhano ke le
nyaka le fakorong. Ba re malampi ke tšhe
tšhano ta mašelang a šupago a nago le seke
e šu re le bōnē. Bjale dikobō tšōna tša ma-
kholo e šu le dibōnē. Ba re a owa e šu re di-
bōnē.

3175 A go butšišwe tšhebaka, ka gobane tšhelo
tšhe tšhengwe le tšhe tšhengwe tšhe tšena ka tšhe-
baka. Bjale mokhonyana a re nna ke ile ka fo
ba fa ka tša ka diata. Bjale ka goriale mo
we o re bolabodiša maaka. Le ge o ba file
goba a wa ba fa go fo swana. Ke moka ba
palakana. Ya ba ke moka molato o fedile ka
tšhe gae tša bona.

882

K34/82 1463

~~Temana Temana ya 3: Tefo ya ditsehanatsekana~~Temana ya 3: ^(a) Tefo ya ditsehanatsekana.

3176 Ditsehanatsekana ka moha tša monyalo, ge mosadi a thadile dibōela ga mothadiwa. Makholo a ka the ke a gana go dintšha. Tše we mothadiwa a ka the ke go a dibōna ke tša go fa makholo ka letšufing, tšona a ka the ke a dibōna ge makholo a ka diñhēka. Fēla ge a ka di dumēla o swanetše go dibōna. Ge a ka fo gana e le gore o wa diteba o ile a fiwa ke thebaka. Gona mothadiwa o swanetše go isa makholo wa gwe khorong. Ba khoro ba yo modiya gore a lefe.

3177 Dikhethekhetane tše we di ballwa go šele, dikhomo le tšona. Gona le ditsekana tše di šalago dikhomo moragō le tšona di ballwa ka fathe ga palo ya dikhomo. Tša go fa pele di ka gōdimu ga palō ya dikhomo. Ga ntšhi ditsehanatsekana, ge ba bōna gore ba ka the ke ba dibōna ba digoba ka khomo goba khomo tše mpedi.

882

K34/82

1464

3178 Batswadi ba swanetše go dula fathe, ba gopole ditsekanatsekana tša mothadiwa ba na le thebaka. Ke thona the we the the tago go ba gopotša tše we ba dilebalago. Ka moka le dilwana tše we a goba a e fa mosadi wa gwe. Dilo tše we ke tše a goba a mofa ka thebaka, tše a goba a mofa ka theko a ba na taba na tšona. Dilo tše we di gopolwago ke tšona tša mo mosadi a thale lapeng la mmagwe. Dilo tše a go mofa mo a mimikile a ba di sale moragô.

3179 Mediô ya mokhonyana ga makholo wa gwe. Motšega tšhswana o tšeya le mmagwe. Ke goe makholo wa mokhonyana ke mothôlogadi. Le ge a na le monna le gona mokhonyana o swanetše go thusa makholo wa gwe ka mediô. Ge mokhonyana a ka aga ngwako, bjale mosadi a thala. Makholo o swanetše go lefêla mokhonyana ka khomo. Ke ôna mediô o mogolo wa go le-bana khomo. Go tha na le mediwana e me-
ngwe, e we e tha lifiwigo ka khomo.

882

K34|82

1465

3180 Medirwana e mengwe ya go dira ke mokhonyana bogweng le yâna le ge e le medirwanyana, ke medirô ka baha la gore ga gona motho yo we a ka go dirêla^{go} fêla e the ngwana wa mmago. Le yêna ngwana wa mmago o swanetsê go mo thapisa diata. Ke medirô e e latelanago ka mo fathe: Go thêtha the thêthwa, go aga lesala, go thiba the šego, go kôkôtêla the šego le medirwana e mengwe. Modirô wa go thêtha the thêthwa ke modirô o mogolo o bjale ka wa ngwako o lebane khomo. Medirwana e mengwe e lebane dipudi. Modirô wa go bêta mphini le go thwêla o lebane le thelo le têtšê mabêlê. Medirô e we e swanetsêwe go gopola ke ba ga makholo ge moradi wa bona a thadile. Mabapi le medirô a go khathege gore o e dira a bikile moradi wa gwe, makholo o swanetsêwe go lefa.

3181 Mokhonyana a fe o wa nyala. Ge mokhonyana a e fa makholo wa gwe thelo, a the ke a re o no mo fa fêla, aowa o wa nyala. Ka bakula gore mothang moradi a mothalago, o tîlo bela dilo tšê la a goba a ba fa. Ke dilo tšê bjale ka dithagala le diphôlôfôlô tšê we a go ba a re ge a ile

1882

K34/82

1466

go troma a tšwa a dibolaile, a fa a ba fa. O a dibela makholo wa gwe a mo fa.

3182 Bjale ka Maseôkôma le Moeng. Maseôkôma o be a tšeya moredi wa Moeng. Bjale moredi wa Moeng a thala e thale mothepa, ka baka la go the rate go tšeya ke mokhalabjê. Batswadi ba leka ka maata go lwa le moredi wa bona gore a ê ga Maseôkôma, a napa a ba šita. Ke moka ba ntšha mathô ba mo lebella. Ka morogô ke ge a tšhaba le monna wa ga Makhopa.

3183 Maseôkôma e be e le motsumi le morei wa dipela le dinonyana. Bjale ka lapeng la bo mothepa e be ba tha šebe ka morogô o motala, e be ba šeba ka dinama tša dipholôfôlô le dinonyana. O be a re mo a e tšwa a bolale, ke moka a fê the baka gore thepela o fa bo makholo morogô, ke moka the iše. O be a no fêla a dira bjale.

882

K34/82

1467

3184 Makhopa a t̄a a nyala ka lesome la dikhomo le masome a mabedi a dipudi. Ka moragō ga mo a t̄habile le moradi, a roma motho wa go botša ba-tswadi gore ba nyakelle mono. Thebaka t̄he we t̄haya t̄ha ba botša. Ba re t̄hepela o mmotšhe ga leho-no re nyaka dikhomo. Bjale t̄ha ya t̄ha ba botša gore ba itšhe ga leho no re nyaka dikho-mo. A t̄hwa a botša ba gaba. Ka moswana ba ya banyala ka t̄šona khomo t̄še t̄ša ka gōdimu. Monna ke t̄he khate komē^{ng} o wa t̄ena, goriale ke ba ga makholo. Re t̄a go botša le-tšatši la gore o t̄e o bōnē ge re fa Maseō-kōma dikhomo t̄ša gwe.

3185 Le ge a nyetšhe e šu a t̄evē le gogō, ka baka la gore e šu a rake go la wa pele. Ba t̄a mo alla legogō ka moragō ga mo a rakile mokhonyana wa pele. Šo moraka mo we ke gore a mo fa dikhomo t̄ša gwe ka moka ga t̄šona. Ka goriale mo we o mo fentšhe bjale mokhonya-na yo moswa a ka šala a gōša. Ke le-baka le we makholo a t̄a mo allago legogō.

882

K34/82

1468

3186 Ba ga Moeng. ba šala ba gapola thoto ya Ma-
seokoma e ba lego. Dikhomo naha ba hwetsana
 gore ke ntabe le lesome la dipudi le dipudi tše
thano, dinago le diponta tše ntharo. Dilo tšewe
 Ba ile ba dibala ka moha ga tšona ka mokhwa
 wa mo-laš. Merogô e la ba goba ba šeba ba e le-
 bala. Bjale ge ba badile bare go fedile, dilo tša
 gwe re tšilo mo fa ka moha ga tšona. Ke ge ba
 roma motho wa go ya go ma tšibiša gore a e khopolê-
 lê. Motho yo we ~~wa~~ morumiwa a e ya a botša
 Maseokôma gore ba ga makholo wa go bare e kho-
 polêlé. A ~~a~~ re diakwala tšepela o ba botša ka
 tšatši la gore ke nna yo we ke a tša ke tša tša-
 ma ke botša ba gešu. Tša ya go ba botša gore
 o ile ka tšatši la gore ke nna yo we.

3187 Le bona ba ga Moeng ba tšama ba botšana
 ga mmôgô le mokhonyana yo la wa go tšadiša ba
 mmotša. Ba motša gore ka tšatši la gore o bē
 gōna go tšilo bōna modikhomo tša go ba gapa. Ka
 lona letšatši le we la go beiwa ke mothadiwa, ba
 ya ba gathana khoro ya bo mothadi, ba letela
 mothadiwa ge a fitša.

882

K34/82

1469

3188 Mothudiwa o tlo gapa dikhomo tša gwe ga makholo wa gwe. Batho a ba ile go fapana maduma ke molaô. Ba ga Maseôhoma ba re go fišha ba dumediša ba ga makholo wa bona. Bjale ka moragô ga maduma ba botša ba ga makholo wa bona gore re fišhile. Ba ga makholo wa bona ba re bolabolang thoto ya lena. Ba re dikhomo naha ke utabe le dipudi tše lesome le pudi tše nthano dinago le diponto tše ntharo. Ntšhang tše we re řa khona re bolabola tše dingwe. Ba thoma gore tše dingwe ke dife, ba re aowa phiyô tša řou a diphathagane. Len a ntšhang tše we pele re řa khona re le botša. Ke moka ba ntšha.

3189 Maseôhoma a êma a řatholla dilo tše we a gore o řa ba botša ka moragô ga mo ba ntšhitše řela pele. A ke re morogô ke mothophô go lena. Ba fo homola. A re ke ile ka bolaya dipela, ka řa ka lefa dipela tše nthano. A ba ka ba digana. Ka tšatši le lengwe ka lefa řhe rope řha leřabo. Ba dumêla. Ka tšatši le lengwe ka lefa dipela tše utabe le lengana. Ba di dumêla. Bjale a re dilo tše we ke a dinyaka.

882

K34/82 1470

3190 Ba ga Moeng bare, a ke re ge o e fa ma-
kholo wa go dilo tšie we o be o bōna ge le bona
ba go thakga. A re e be ke ba fa fēla ka
baka la naka la țou, bjale naka lela la țou le
nțhadile ke a dinyaka. Bjale pela ke bo kae. Pe-
la ke țhana. Therope țha le țabo țhōna ke
bo kae. Thōna ke țhana tšie mpedi. Bjale le-
ngangaa lona ke bo kae. A re lengangaa ke
khogo le lona ke țhana. Bjale ba ga makholo
wa gwe ba re di a kwala, bjale re ța go lefē-
la dipela le țherope țha le țabo. Lengangaa
lona re a țitwa. Ba țihēla dițhana tšie lesome
le țhana tša dipela. Ba goma ba țihēla dițha-
na tšie mpedi tša țhe-ropo țha le țabo.

3191 Maseōhōma a re dilo tšie we ka mōka ke di-
bone bjale ke nyaka lengangaa laka. Ba ga makho-
lo wa gwe ba re aowa, rena molato wa go le rena
o fedile. Moțhadiwa a re le țhe ke la makala ge
le bitšwa khorong. Bjale ba ga Moeng ba re go
batswadi ba mosadi, go ja monna a še go mo fe-
tša, mo feng. Ka gobane ka moswana re ka țita
ke ditaba, ka gobane ba ța re bjale ka ge le
le țeba nkhabe le mo fē, ka baka la gove mo-

882

K34/82

1471

khonyana a fe o wa nyala. Ba swara tswiana ya tswiyo-tswiyo ba mofa. Mokhonyana a re ke e nyana the-godi the ka ya tha tšeya. Ba ga ma-seikoma ba re tha molato a the gole, a-mogela. Ke moka a-mogela. Ke moka molato wa bona wa fela o e ta mo we, ka the gae tha bona.

Temana ya 3b: Ditsekanatsekana ka moka di tšena pukung ya monyalo.

3192 Ba-golo-golo e be ba na le pelo medi ya gobeya dilo tša monyalo ka pelong tša bona. Bjale tšewe ba goba ba setha le-para ke tšewe mokhonyana a ba kolotago. Tše we di ile^{go} tša tšwa tšona ka moka ba dibeya ka dipelong tša bona. Le mebala ya tšona a ba e lebale gammogō le mebala ya diphof dipudi. Le go khetologanya bo pholo le bo-tshadi.

3193 Batho ba pakaeno ke diphele. Ke gore ba lebala. Bo phele bja bona bo bakite ke gongwala, ka baka la gore le thelonyana tha phaku the we the tha twanêlwago go lebalwa the a lebalwa.

882

K34/82

1472

Bona o bona ba ngwala

3194 Go bjale ka mediwana e we e setsego e ngwa-
dilwê. Modirô o mongwe le o mongwe o bola lebaka
fêla a t̄ha t̄ebe matsīt̄i a we ba rego ke matsī-
t̄i a khwedi. lebaka le we a lebolago ke la mo go
ile gwa dirêga t̄he t̄hengwe. Ngwaga le ôna o t̄a
o bolabola ka t̄heha t̄ha ôna. Ka goriale mo we
ba t̄a t̄eba. Bjale ba pakaeno ga ba bjale ba
inamêla fa t̄he ba thoma go thadimisa mala a
digwêgwê.

3195 Mothadiwa ge a bela medirô ya masala. Bjale
ditefa t̄sa mediwana e we, e lifiwa ka dipudi.
Bjale ge makhola a t̄hoka pudi, o lefa ka mabêlê
a go lekana pudi. Mabêlê a go lekana pudi, ke
mabêlê a a ka diwaga ka t̄heroto. Theroto t̄he
we ke t̄he t̄hegolo t̄he t̄at̄ra ke masêlo a mabedi.
Le t̄hêlo ka ntowe le ~~hala~~ bopa putranyana bjale
a mabedi a dira pudi e kholo. The- roto t̄ha go-
bopa pudi ke t̄he t̄he golo. Gore ke uete ke t̄hona
ba swanetsê go t̄hêla mathêlo a mpedi. Medirô-
yana e mengwe yôna e lifiwa ka le t̄hêlo fêla.

882

K34/82

1473

medirô e bjale ka go bêta mphini le go ^htwêla, go thiba thešego le go the kôkôtêla le go gôna le-bati. Ye lebati le bêtile ke mokhonyana le go le gôna, gôna ba no goba-ganya ya ba pudi.

3196 Dilo tše di-latelanago ke ditsekanatsekana tša monyalo. Tša go ya pele ga monyalo le tša ka morago ga monyalo. Ye e le dilo tše we monna a ga rêkêla moradi wa ga gwe ka morago ga mo a mmikile a dinguadiwi. Bjale mo go ngodiwa dilo tše e lego molaô wa gore mokhonyana yo mongwe le yo mongwe a swanetšego go phêtha ntše pele.

3197 Dilo tše we ke tše ~~ditse~~ dilatêlanago tše:
 (a) Le-seka la mothepa, thekhomotho goba le tanyetša la mosogana. Ke manyanesano a kharebe le mosogana. Mabotšô a batswadi Pudi. Bjale ke moka batswadi ba amogetšê mosogana. Mo we motho a veilego thefu a lebele, o no fêla a thôlla. A thoka go tholla o tša bodiša. Ke gore bjale o tša no fêla a iša ditšamô le dikaparo tša moradi. Dilo tše we ke tše diyago pele ga monyalo.

882

K34/82

1474

3198 (b) Dilo tša go tšhepela le monyalo ke tše di-
latēlanago tše:

(a) Maduma ke pudi. Ke ya go dumediša bo mahho-
lo ka mabanyana. Ka moswana ba phōphēla, bjale
pele ga go phōphēla dikhomo go tšwa dilo tše: (b)
Pudi ya go bula khōrō. (c) Dipudi tše mpedi ya
molomo wa mmago ngwana le ya molomo wa papagō
ngwana. A go khathalege gore ya mongwe wa
bana o huile, o swanetše go fo ntšha dile mpe-
di. Dipudi tše we tša melomo ya batswadi; di bu-
tše melomo ya batswadi gore ba khōnē go bolabu-
diša ba-khonyana. Ka go khōna go ba bolabodiša
mo we, ke gona ba tša khōnago go ba phōphēla.
(d) Lefatšo ke gore thoko ya motšho, ba khōga
ka khogo.

3199 (c) Bjale melawana ka moka e fedile ba tšena go
phōphēla dikhomo. Dikhomo dina le mebala dibolwa-
bolwa ka mebala ya tšona. Banyadi ba ka ngwaho-
ng ba dutši gōdimu ga magogō. Thebaka tše du-
tši molomong wa ngwaho, tšelo tše tšhengwe le tše
tšhengwe tše feta pele gaqwe, a tše iša ga ba
phōphedi. Bjale ba tša thōma go bala dikhomo tše
we ba tšologo nyala ka tšona ka mebala ya tšona

882

K34/82

1475

ba botša thebaka. Thōna the botša ba phōphedi.
Ba fa dira bjale go fithēla mokhonyana a fellwa,
ke gore a ēma mowe a ēmago gōna.

3200 (d) Ditsekanatsekana tša ka moragō ga mo ba
ntšitšē dikhomo tša monyalo. Dibitšima gore ke tša go
gapa dikhomo, tše we batswadi ba moradi ba amogē-
lago dikhomo tša monyalo ka tšona, ke tše:

(a) Khati ya dikhomo, ke pudi.

(b) Mphaka wa gore mo e hwile ba twie ka ōna ke pudi.

(c) Thelepe tša go aga lešaka ke pudi.

(d) Go tswalla khoro ke pudi.

Bjale dikhomo tša monyalo diamogetšwe modirō wa
go phōphēla o fedile.

3201 (e) Pudi ya morogō wa bakhonyana. Pudi e we
e ntsha ke ba ga makholo gare ga dipudi tše la
ba go nyala ka tšona. Ba fa bakhonyana ka thō-
na thebaka. Ba botša thebaka gore thepela o botše
bakhonyana morogō wa bona ke pudi e, ba dira ba
mo xupa. Ke moka tšo ba botša. Yo mongwe wa
makhonyana o tša tšwa a mo xupa. E bolaya
ke bona bakhonyana ka noši, ya apeiwa le lona
tšatši le we. Ka morago ga mo ballē ke moka ba-

882

K34/82

1476

nyadi ba boêla gae. Bjale makhonyana o t̄a no f̄ela
a iša dikaparo t̄ša mosadi wa gwe ka t̄hebaha.

3202 Mong makhonyana e šu a ē bogweng, e t̄hale
e kwana le mothepa ke moka a tswalla t̄ t̄ela ya
goya ga bo mosadi. O emetše go išwa ka molaō.
Makhonyana a e te dikhomo pele, aowa ga ēta dikho-
mo pele a dišala ka moragō. O išwa ka molaō a fo-
ya ka gorata ga gwe. O swanetše go iša ke yo
mongwe wa banyadi. Ba mo iša ka pudi ya khata-
lapa. Mong makhonyana o ya ka mabanyana a fiša
a robala le makhate wa gwe. Moiši o t̄a tsogêla
e t̄hale ka moswanyana a fiša a botša makholo
gore ke t̄šitše ngwana wa lena. Ke moka a goma.
Pudi e we a e ruiwi e ya bolaiwa.

^(a)
3203 Bjale ka moragō ga pudi ya khatalapa go šetše
dipudi tše ntharo tše we makhonyana a swanetšego
go diša ga makholo wa gwe. ^(b) Pudi ya lepheko. Le-
pheko ke phate e barego ge mosadi a tswetšifetše ba
pheka gantš^h molomong wa ngwako. Ba di v̄ela gore
monna a t̄he ke a t̄ena ka ngwakong. Bjale mo
lepheko ba ya gore mothepa o bone t̄ša basadi.
(c) Pudi ya letsoku. t̄e e le kōma e a-lugile, ke

882

K34/82

1477

gore bjale ke moradi. (d) Pudi ya mokhoko. Pudi e, ke ya gore monna a ka tšeya moradi wa gwe. Ke tše we dišalago di ya ka moragô ga monyalo le dilwana tše dingwê.

3204 Motho o no re a na le baredi a fetoga tšhwana. Batho ba mohuta o we ke magogo, ka baka la gore baredi ba bona ba nyadiwa ke moka ba fetšea monyalo wa moradi wa bona ka mphaka o la ba fago ke mokhonyana. ~~Khantê~~ mokhonyana a ba fêla gore ba dibolaê. Mphaka o we a ba filego o ba fetše gore khomo mo e hwile ba tswiê ka ôna. Bjale bona ba bolaya o kwa motho a re ke nontšha lebiša laka.

3205 ~~fo~~ lêla mpa, ke gore ba fo kwatamiša motho bare yo no o ta go bêtêgela moradi. Bjale ge a ile a bêtêga ngwana wa ngwanenyana ke moka o thomile go mo lêla go fitšhela a gola. ~~fo~~ lêla motho ke go mo fêpa le go moapešê. Bjale moradi wa mohuta o we, o nyadiwa go fitiša monyalo wa batho. Mo a ile a thala batswadi ba ta kwa bja nōga ka gobane thoto ke e ntšhi,

882

K34/82

1478

3206 Bjale ka Malesa le Lokweng. Lokweng o be a tšere moredi wa Malesa, yo we leina la ge gwe ba go ba ba re ke Thoko. ~~†~~ Baredi ba Malesa e be ba le ba bararo. Kamoha ga bona ba ile ba nyadiwa. Dikhomo tša go tšwa bona batswadi ba ile ba di fetsša ka moka ga tšona ka mphaha. Tše dingwê ba thêla tala ka tšona. Moredi wa bona yo we Thoko a thala Lokweng. Batswadi ba Thoko ba ba ditšuwana tša ditšuwana.

3207 Thoko a thala Lokweng a ya a dula lape-
ng la mmagwe. Molato o gana go dišwa. O re
nna a ke dišwi e the nna khomo. Go diša
go baka the roba. Monna wa go diša o na le
lehufa kudu. Bjale ge a e ya nokeng o namê-
la mothare a mo lebella. Ge a ka rola pitša
a ya ka nte, ge a tšo boya ke moka ke mo-
lato, o tlo teiwa a butšwa ga na kowa a
go a rogêla. Ge a e ya ka nte molaô ke ôna,
ge a ka bôna a diegik ke moka o tlo teiwa.
Bjale bjale khoneng le gôna molaô ke wa go
namêla thethare.

882

K34/82

1479

3208 Basadi ba na le moleko, ka tsatsi le lengwe a dula kudu mo we a nyago. A rwala pitša a ya noheng, ge a fithile nohong a rola pitša a țena ka moeding. O ile a nya, a dula lebaka ka mo we moeding. O ile ge a e tšwa ka mo we noheng a thêga le thêgô le lengwe la khomo diyaya. Monna a kwa bothoko kudu. O ile mo a tšo boya noheng, a mogakantsiha le gorola pitša, pitša ya ba ya pjatêga. O ile a motiya kudu go fitiša go tiya. Bjale mosadi a tšhubêla go mogadibô wa gwe. Ka morwana mogadibô wa gwe a motiša.

3209 Ba ya ba hwetsana le thepa bakeng la thegolo. Mogadibô wa mosadi a nyaha go țeba gore molato keng. Bjale a re go kwa gore ditaba dibuima a bitša banna ba moțe gore ba țê ba mo kwisê. Moteiwa yêna o bolabola gore a tebe molato wa gwe, o no bôna mo a teiwa. Bjale monna a re mosadi o ile a rola pitša a țena ka nohaneng. Bjale ka kwa a thêga a na le yo mongwe. Bjale re kaya ra hwetsana ba budisitšê. A dumêla. Ke moha baye ba fologêla ka mo we nohaneng. Ba hwetsana the kokobane the khalabjenyana mozi o tupa ka ga-

882

K34/82

1480

nong, ke gore le tšepa. Ba ile ba swaba kudu,
 ba goma ba boela ka gae. Bjale ba sola monna, Mo-
 sadi a re le a khwa monna yo o ntennê ka lerobo.
 Ka goriale mo we nna ke a tšoga ko dula lapeng la
 mma. Ba kilo tšeya re a phuphuthêla tša šita
 Ke ge a tšoga a yo dula lapeng la mmagwe

3210 Thoko a dula lapeng la mmagwe. Batswadi
 ba leka ka mata gore a boelê bogadi a napa a
 gana. Bjale mokhonyana a re go makholo wa gwe
 ke rapêla ka khomo gore mosadi waka a boê ka
 gae. Ba dira gore a kwê dithapêlô tša monna
 wa gwe. A gana a re a yo nyala yo mongwe mo-
 sadi ka yôna.

3211 Mothadiwa a nyaha dikhomo ga makholo wa
 gwe. Bjale ba ga makholo wa gwe ba re mosadi
 e tšale wa go ka go-bane a tšee ke motho.
 Lokweng o ile a kwa dipolabolo tša makholo wa
 gwe, a gopola gore mosadi o tša boya, a tšeke
 a boya. Go ile gwa fêla mengwaga e mmedi
 a tša boe. Bjale a bôna ga boše gore ke moha
 ke a loba. A tšiša ba ga makholo wa gwe gore

882

K34/82 1481

ke khale ke lebeletš'e bjale a ke bone t'helo. Le-
hona ke letšibisa gore ke a feta ke ya khorong.
Bjale ba re rena a rena t'helo, re lebeletš'e gore
o t'a tšeiwa ra go fa dikhomo tša go.

3212 Lokweng a iša ditaba khorong. Ba khoro ba
amogela ditaba tša gwe. Bjale ba mmotš'a gore ka
tšatši la gore o t'e. Ke moka ba roma pampanya-
ne go tšibisa ba ga Malesa gore ka tšatši la gore
le a nyakêga khorong, ka baka la molato wa mokho-
nyana wa lena. Ke tše ke la šiya tšebaka. Ke
moka a goma a ya a botša khorong gore ke tšwa
gona.

3213 Letšatši la katšholo. Ka moka ga bona baile
ba ga t'hana mo we khorong. Bjale letšatši
le tšabile ditaba di tšefa e sa le ka mo-
swanyana, goriale ke yo mongwe wa ba lekho-
tša. Bjale mmudi wa lekhotša a re ka madu-
lo. Ba dula ka madulo a bona. Ke moka
a bula lekhotša. A ga fêla ba fapani
gore ba bolabolê.

882

K34/82

1482

3214 Dipolabalo tša kokweng. Thobêla lekhota. Ke tile mo khorong ka phapano yaka le ba ga makhola. Ke be ke tšere moredi wa bona bjale o nthadile o tšo dula lapeng la mmagwe. Ke re o nthadile ka gobane ke mengwaga e mmedi a le mo we lapeng la mmagwe. Bjale ke re go makhola a mphê dikhomo tšaka, a mphê. Ke baka le we ke tilego ka lona mokhorong. Kemoka ke feditšê.

3215 Yo mongwe wa ba lekhota a re wa tšeke wa dula fafhe, bolabola dilo tše we o dinyakago. Mothomongwe a wa nyala, bjale ge o nyetšê o ka thaloša dilo ka moka tšewe o ilego wa fa makhola wa go.

3216 Kokweng a thoma go thaloša thoto ya gwe ka moka ka go latêkana ga yona.

5/- Mašelang a mathano ya mabotšo a kharebe.
 £1:10:0 Ponto le lesome ya mabotšo a batswadi.

£2 Diponto tše pedi ke tša dikobo tša moradi.

£1:1:0 Ponto le šelang ke ya kobô ya bošego.

Ke thoto ya go ya pele ga monyalo. Bjale ba ile ba gana go ditentšha pukung ya monyalo

882

K34/82

1483

ba re a le thale le ka ba go le bala tšewe.

3217 Letsatsi la monyalo. Banyadi ba ile ba dumediša ka pudi. Ka morwana ba ntšha pudi ya go bula khoro. Melamo ya batswadi ka moka ya ba dipudi tše pedi. Bjale gwa thomêga monyalo wa dikhomo, dikhomo ka moka ya ba mabala a nkokotwana. Monyalo wa dikhomo wa êma o e tša mo we. Bjale gwa tšena tša go gapa dikhomo le tša go tswiya.

Khata ya dikhomo ya ba mašelang a nthano

5/-.

5/- Mphaka mašele a mathano.

5/- Mašelang a mathano ya ba a thelepe.

Pudi ya ba ya go tswalla khoro.

2/- The khošumane ya ba tšha thoko ya motšho.

Ke moka monyalo wa ka o ile wa êma mo we.

3218 Tša ka moragô ga monyalo ke tše dila-telanago tše: (a) Pudi ya khata lapa. (a) Ka ya le dikobô tša mosadi waka tša mosegare le ya bošego. Tša mosegare ke £1:15:0, ya boše-

882

1484

K34/82

go ke $\text{R}1:1:2$. (b) Ka goma ka boëla bogweng, ba re ke tene lephekong, ka ntšha pudi ya lepheko. (c) pudi ya letsoku. (d) Pudi ya mokhoko. (e) Patši ekholo ya makholo $\text{R}1:5:2$ le kobo ya bošego ya makholo $\text{R}1:1:2$. (f) Ka šimula mosadi ka pudi. Ke gore ge a e tšwa ka mafōrā o a ēma, bjale monna wa gwe o swanetše go ntšha pudi ya gore a fete mo we maforong.

3219 Dilo tše ga dibadiwe le ga go tibiwa ga boše go di a tšwa. (a) Nwešo ya monna ge a nweša mosadi wa gwe. (b) Nwešo ya gore mosadi a khurupullê kobô. (c) Kobô ya go amogwa maforong ke khaitšedi ya mmikiwa. Ke gore ka moragô ga mo mokhonyana a ntšhitše pudi ya gore ngwetši e thepele. Ba mo amoga kobô e la a khurupetšego. Mokhonyana o fa ntšha e utswa a mo fa. Kobô e la ba mo amogago ke moka ke ya khaitšedi ya ngwetši. (d) $\text{R}1$ ya go bula moseô. Ke gore ke ya mo a thōma go robala le mosadi. Dilo tše we a dišadiwi moragô kabaka la gore a die ka thebuka.

882

K34/82

1485

3220 Dipolabolo tša Malesa. Mōrena lekhōṭa la ba bina ṭou. Ke nnete go bjale moredi waha o ṭugile monneng o ṭile o dutš'i mono gaha. Ke likile ka maṭa go lwa naē gore a boēlē bogadi; bjale o mpaletš'e. Ngwana o ntivetš'e molato wa ṭhōgō tša batho. Dilo tš'e ka moha tš'e we a dibolabolago ke nnete ke ile ka dibōna. Bjale a ke na ṭhelo nkabe ke mo file ka gae. Ke lebeletš'e gore o ṭa tšeiwa a ke bone a tšeiwa. Ke nna a ke ṭha ṭeba le gore ke ṭa nyang ka beya. Thōbēla lekhōṭa. Mo a riale a dula fathe.

3221 Khoro.e na le maṭa go yo we e bōnago a na le lešuka. Ba ile ba leka go mo tapuṅyeta bjale ba bōna a ṭha nyaretš'e ṭhelo. Ba leka ka maṭa gore moradi a boēlē monneng. Bjale a ganēla khoro mathong. Bjale ba botš'a batswadi gore ba tšamē ba kolota. Ka baka la gore ke ditšhswana a gwa ba le motho ka o thii yo we a ilego a ba kolota.

882

K34/82

1486

3222 Moradi ke moopa a gona molabo o we ba ka motanyago ka tsa. Mo la moradi a be a twara bana, e be ba tsa phakisa ba bona monna yo a mo forago. Bjale batswadi ba ka tše ke ba khona go šala šala moredi wa bona moragō. Bjale ba khoro ba re tšepela o tšeiša moredi wa go, o tšee dikhomo o fē mothadiwa. Re go beela le baka la go lekana dilemo tše mpedi. Bjale ba botša mothadiwa gore khotella le baka le we le beitwego bjale ka ge o ile wa khotella pele. Fela go šoga gona re ka tše ke ra le-šetša go moroga. Mo tšhogi ya rena e ka khō-nēga, mo go ngwe o tsa kwa re go bitša ka pela. A dumelana le khoro mo we e boletšego.

3223 Bakhofo ba šala ba šoga Malesa, ba mo tšema le tše tšare ba gopola gore o tsa kwa go baba a tšama a kolota dikhomo tša go lefa. The we tša gore ba mo tšeme tša ba tša dira gore ba mo tšemollē. Go tšama a kolota o be a tšama a kolota le go kwatamisa yēna mothadi. Bjale ba tša dumele ba re o tsa tšoga a dibone kae. Maba-pi le moradi ba mo gona ka baka la boopa, ka gobane ge motho a tšeya moradi o dirēla gore a

882

K34/82

1487

ṭé a mmêlêgêlê lešaba.

3224 Dilemô tše la khoro ya go beela moṭhadiwa gore a dulê tša fiṭha. Moṭhadiwa a ya khorong go ṭhoṭhoroša molato wa gwe. Ke bōna lebaka le la la go mpoša le fitile bjale ke re molato o la wa-ka o eme kae. Ba re a re ṭebe gore o ṭa hwe-tšana ṭhelo, ka baka la gore makholo wa go ke mpja. O ṭhoka le khogo ya le fofa. Bjale mosadi wa go le yēna a nyake ke motho o filo dula lapeng la mmagwê. O ka ba ~~mo~~ mosadi wena o ṭha monyaka. A dumêla. Ba re go lukile boêla gae o ṭa ṭa ka moswana. Ba roma motho wa go botša malesa gammôgô le moredi wa gwe gore ka moswana ba tšogêlê khorong. Morumiwa a ya a ba botša.

3225 Mosadi a boêla monweng wa gwe ka khane. Ka moswana ba fiṭha khorong. Bjale khoro ya re go Malesa dikhomo tše la dikae. A re morena dikhomo a ke dibone. Bjale o bōna gore go ṭa feletša ka goreng. A re a ke ṭebe dikhoši le nna ke gore ke lwa lengwana gore a boêlê bogadi a ntemolle ditšhipi tše bjale o wa ntšhiṭa. Bjale ba re ngwa-

882

K34/82

1489

na wa ga go o swanetše go boēla bogadi. Nka thaba kudu dikhozi. Bjale bare go mosadi o swanetše go boēla bogadi lehona. A gana. Ba mopatamiše ba motiya. A kwa go baba a re ntesetseng ke le botšie. Ba mo le tšhetša. A re ke tša boēla bjale a la tše mokhwa mokhwa wa gore mo keile nageng a re ke ile go robalana le banna.

3226 Layang ngwale le taē marebane. Bjale bare o swanetše go kwa tše we monna wa go a go botšago. Le wena monna bo bare bare ba ruta mete ya batho. Phephenyane phephenyane monna o bola taba a e bane. Bjale wena a o bjale o fo kitimela go bolabola tšelo o tša tše bona. Mosadi wa go šo we tšepela naē gae. Ema mosadi o mo swara ka letsogō. A ya a mo swara ka letsogō. Bjale mokhonyana tšepela bo nyela mpja o tswallē khovo.

3227 Mokhonyana a ya bonyela mpja, a bitša mosadi wa gwe a ya naē. A utšha khomo a twalla khoro ka yōna. Ke moka molato wa bona wa fela o e tša mo we. A tšoga le mosadi wa gwe ba ya gae.

882

K34/82

1489

Monna a laṭha mekhwa ya gwe. Ba kwana le moradi wa gwe.

Temana ya H(a) mešomô ya mokhonyana ga makholo a tšeša a beke.

3228 Mokhonyana o fiwa mošomo ke makholo wa gwe, le bakeng la mo a nyaka tšegô tša meti. Bjale ka modirô wa ngwako. Modirô o we wa ngwako a o tšene monyalong, o badiwa fêla ge moradi a ile a tšala. Bjale ka ge modirô wa ngwako e le modirô o magolo kudu. Ka gobane o swanetše go dira tšhite ya ngwako. O rēma dihōkwane le legōkhō. Dihōkwane ke dipate tša mafale. Legōkhō ke tša go tšhoka mafale. Bjale ka moragô ga mo a remile tše we, o rēma mathōmo le dipallo ga mmôgô le dinti.

3229 Go e pediwa ga ngwako. Mothang a êpêlago a ka reta motho yo mongwe gore a tše a mothušê go êpêla. Motho a thale ngwako a le nnoši, ba thala ba le ba ba bedi. Dijô mokhonyana o apeela ke moradi. Go robala o ya a robala gae ga ga-

882

K34/82

1490

bō. Mothang o we go e pediwago tšhite ya ngwako, makhola o dira phufutša. Ba dirêla gore makhonyana a tše ke a nwa meeti. Ba tša êpêla ngwako wa fêla ka lona letšatši le we ba ba ba balla legôkhô.

3230 Go tšhabina ga ngwako, ke gore tšhaka. Khale e be e tšhabêlwa fa tše ke moka ba diyo rweša. Bjale bosweng bjona ga go bjale ba tšhabêla gôdimu. Go tšhaba tšhaka gona le letšatši la gona. Tšatši le we go tšhabiwago tšhaka, makhola o dira bjala bja go tšhwa makhonyana. Ke gore ka bjona go tšaba le banna ba we ba tša tšago ba mo tšhwa go mo tšhabiša. Ba tša tšaba ba balla ba fetšša ka lona tšatši le we. Ke moka ba beya tšenna tše golo. Bjale ke moka go fedile.

3231 Moruledi wa nšo ke mang. Makhonyana a swanêla go rulêla nšo ge mosadi wa gwe e tšhale yo monyana. Ka baha la gore a ka ya a khwekhwe-la godimu ba šitwa go mo folôša. Bjale ka goriale mo we ba ka dira gore ba rulêlê ka noši. Ge ba nyaka gore ba mo ga fêlê mosadi gona ba mo le tšhetšša a rulêla. Mothang a beyago tšhetšhovo

882

K34/82

1491

ke moka o dulca gôdimu ga ngwako. Makholo wa gwe o swanetšê go mo folota ka go ma gafêla mosadi. Ke moka ba gafile makhonyana o beka mosadi wa gwe.

3232 Mosekedi wa bjane bja nto ya goaga ke makhonyana. Bjane ba swanetšê go-sehêla ke makholo. Ma we o ka bônago makhonyana a thusa makholo wa gwe ka bjane, ke gore bjane bja makholo bo ile bja tšhêla. Gôna makhonyana a ka topa sehêla a yo sêhêla. Mothang mosadi a tšhala, makholo a ka tšhêle a re, ke ile ka dira mabjela, ka baka la gore motho ge a šoma o wa ja. Leina la moagi wa ngwako ke la makhonyana, ba swanetšê go mofa khomo.

3233 Bošuwana bo a tswenya, ka baka la gore o tšha no tšhwa o šoma medivô ya ga makholo wa go. Khanthe makhonyana ge a ka nyala a fetšê, ba fêla ba tšhaba kudu go mo šumisa medivô ya bona. Fêla le yêna ba dira gore e šome, e tšheng go tswana le yo a tšha fetšêgo go nyala. Makhonyana wa go fetšê go nyala ba ma tšhaba ka gobane o ba fetšê. Tšatši le we yêna mong a regompe-

882

K34/82

1492

keleng ke molaô wa gore ba mmekêlê. Ba ka šitwa fêla ye mosadi e thale ngwana. Gona ba ta mmotša gore mosadi wa go ša fêla e thale yo monyana.

3234 Bjale ka Maišê le Motšatši. Maišê o be a tšeya moredi wa Motšatši. Bjale mokhonyana o be a nyetšê a feditšê. Mosadi wa gwe e be e thale yo monyana, ke gore o be a the-šu a šitha bogarebe. Bjale makholo wa gwe e be e le mothôlôgadi. Dipudi tša lephêko, letsohu, le mokhoko o be a thešu a ntšhan ga mmôgô te tšise le kobo tša batwadi. Tšise le kobo ya bošego wa bôna ba nyaka mokhonyana dilo tšê we, ke gore ba nyaka gore a beke.

3235 Maišâ a ya bogweng go bôna mosadi wa gwe. Bjale makholo wa gwe a re ngwanaka a ke na kobo ke robala khakala. Mokhonyana a re ke ša le rêkêla makholo. Makholo wa gwe a re a kere kobo ya bošego ngwanaka. Kobo ya bošego ya rena bakhekolo ke ntšo le dikhone. Ke gore ge ke na le ntšo ke ša the-kametša mollô. Ke nyaka gore o wkagêlê ngwako. Mokhonyana a re ke dikwile makholo. A bôna mosadi wa gwe, a laêla a boêla gae.

882

K34/82 1493

3236 A fihha gae a botša batwadi gore makholo o re ke mo agêlê ngwako. Batswadi ba re ba kwala motšeele tšhuanana o tšeya le mmagwe. Thepela o thusa yo we makholo wa go Makhonyana a loutša thelepe a thōma go rēma diphate. Le tšema la mongwe a le a peelwe. Makholo a thekha telo a thōma go tšlêla makhonyana. Mapoto a dikele āna a boelwe ke molaō. A ripa diphate a dutši ga gabo. Ge letsatsi le rēma khalaka o iša diphate, ke gōna a yo ja maloko ga makholo wa gwe. O ile a diva bjale go fihhela a fetsa diphate tša nto, a ba a epêla a thaba le thaka.

3237 Moruledi e ta ba mang goriale ke makhonyana. Makholo wa gwe a re moruledi wa nto ke moagi wa yōna. Makhonyana a namêla gōdimu ga nto e thōma go rulêla. Lenti o be a gogêla ke makhate wa gwe. Molugi wa thethoro ya ba yēna makhonyana. A namêla a beya thethoro le ngethoning la thaka. Bjale ke moka go fedilê, makhate a tšwa ka ngwahong. Makhonyana a khwekhwela gōdimu ga ngwako.

882

K34/82

1494

3938 Mophaka wa ngwana o fedile ke nyaka malapa. Makholo a botša thebaka gore a mmotšie a fologê gôdimu mosadi wa gwe o gôna. Thebaka thaya tha mmotšia. Mokhonyana a fologa, a gogêla ka ngwako le makhathê wa gwe. Bjale a re go thebaka ke nyaka go toga le mosadi wa ka lehono. Makholo wa gwe a re diakwala bjale mosadi wa go o gôna fêla e thale yo monyana. Je a be a tile go mmôna nkabe a tha okwe re re o tene lephelong. Thaya tha mmotšia. Mokhonyana a re tšhwene e thinya legaba la yôna. Bjale thebaka thaya tha botša makholo theema the we tha mokhonyana. Makholo a re diakwala a boêlê gae, ke tha sala ke botša batswadi ba ngwana. Ke moka mokhonyana a tšwa ka ngwakong, a ya gae.

3939 Makholo a sala a dula a theke a botša bagabo. Mokhonyana o dutšie gae ka pelo ya matšhitê. A bôna khwedi e bile e fêla. Ba re gapê ba ka theke ba go bitša. Thešo the ba ba mongwai. Ba ga makholo wa go a ba babe ke thešo. Bjale wena o babago ke thešo o swanetšie go bešeletšia. Ke unete pitšô go bela e e bešeletšiwago, goriale ke mokhonyana.

882

3240 Makhonyana a boela bogweng. Bjale ka ge mokhonyana molaô wa gwe e le wa go ya bogweng ka mabanyana. A fi̱tha gona ka mabanyana. Dikharebe ṯsa ṯseya mapara a gwe, ṯsa a beya ka ngwahong. Ba ala magogô pele ba khôna ba yo ṯseya lepara la mokhonyana. Ge ba ṯene ka ngwahong ba biṯa thebaka ṯha bona, ba mmoṯsa gore a is̱e maduma a bona. Ke moka thebaka ṯha is̱a maduma. Makholo a dumeṯsa. Tha boela ṯha ba boṯsa gore a kwala. Ke moka go fedile ba rôbala, ge ba na le dikhane ba ṯa ṯsoga ba bolabola ka moswana.

3241 Maš̱e a boṯsa thebaka gore ke ṯha ṯile ka manṯu ala. Ka goiale mo we ke re ṯibis̱a ba ga makholo. Bjale ṯhaya ṯha ba ṯibis̱a. Makholo wa gwe a re di akwala bjale ke ṯha boṯsa batswadi ba mothepa, ke bona ba we ba ṯa ṯago ba mo fetola. Leṯuṯi le we ba ṯa ṯago ka lona ke la ka moswana. Thebaka ṯha boela ṯhaya ṯha boṯsa mokhonyana manṯu a makholo wa gwe. Mokhonyana a re ke dikwile ke ṯa lebella gôna ka moswana. Ke nnete moso a ona lešidi ke moka besele.

882

K34/82 1496

3242 Ka morwana ba t̄a. Bjale makhola a begēla bagabō mant̄u a mokhonyana. Mokhonyana o wa-gile nt̄o, ka mo fološa ka go motshepiša mosadi wa gwe. Bjale a re o nyaka go t̄oga naē, nna ka re e t̄hale ngwana. Bjale lehono o boile gapē, o re o nyaka mosadi. Ke moka ke ōna mant̄u a we ke lebitšetišo ōna. Phōšō ke gwe wa mo lethetša a be ya t̄hefho. Bjale ga gona taba ge ngwana e t̄hale yo monyana ke yomonyana. Re ka t̄he ke ra khōna go mofa mosadi, ka baka la gore a kaya a iita ke pitsa. Thepela o mmot̄ie wena t̄he-baka. Thaya t̄ha mmot̄ia a boeletša t̄heema t̄he la t̄ha ~~we~~ legaba. A goma a ya a babotša t̄heema t̄he we.

3243 Ba manyaka pudi ya lepheko. Ke moka a t̄wa a ya a nyakēla pudi ya lepheko. Ba fiṡha ba e bolaya. Ba ga makhola wa gwe ba re phiyō t̄ša t̄ou a diphat̄hagane, go šetšē pudi ya letsoku. Bjale e na let̄iat̄ši la yōna. Ka goriale mo we ke gore o swanetšē go boēla gae, o t̄a re ka t̄iat̄ši le lengwe ge a buile ba khōna ba mmot̄ia pudi e we ya letsoku. Ka moragō ga mo pudi e liwile, a bula difate a boēla gae.

882

K34/82 1497

3244 Maine a ya a fetsa dibeha tše pedi, a goma a boëla bogweng. Ke tša buile ka mantšu a la. Ba re thepela o nyaha pudi ya letsoku. A goma a ya a nyakela pudi e we. A goma a boya nayô. Ba e bolaya. Kamoragô ga mo we ba re re tša beya re go nyaha pudi ya mokhoko. Le yôna o swanetše go dula le baka a dutšê gae. Ka moragô ga mo a llê pudi ya letsoku, a goma a boëla gae. Ka pudi e we ya mokhoko a ka a diêga o ile a phakisa a boya. Bjale a twere pudi e we ya mokhoko. Bjale pudi ya mokhoko wa bôna ba e bolaya ke moka o swanetše go tšoga le moradi wa gwe. Bjale a baka ba e bolaya. Ba ile ba letela gorêra merêrô e mengwê.

3245 Ba mmotša gore go nyakêga tšase ya papagwe le kobô ya bošego ya mmagwe. Bjale mokhonyana a re le nthoma makhoweng ka melawana-tawana ya go tšoka le go fêla. Ba re ke molaô yo mongwe le yo mongwe o swanetše go feta mo we a khônê a beka moradi. Ke ôna molaô wa mafellô, ka moragô ga ôna ba bolaya pudi e la ya mokhoko kemoka monna a tšoga le moradi. Mokhonyana o ile a tšoka patši le kobô bjale pudi ya tšeke ya bolaiwa. Mokhonyana a ba a boëla gae.

882

K34/82

1498

3246 Mookhonyana a ya go nyakêla ~~tšase~~ tšase le kobô ya bošego. A re go fitša gae a ba botš'a gore ba ga makholo ba re ba nyaka tšase le kobô ya bošego. Batswadi ba ywe ba re ba kwala ke molaô. A dinyakêla a ya a ba fa. Ba khôna ba bolaya pudi ya mokhoko. Ge ba bolaila pudi ya mokhoko ke gore ge letšatši le rêma khakaka ba gabô mothepe gamogô le dihhadi ba swanetše go tša lapeng la ba mothepe. Ba tlo bikiš'a mothepe. Pele ga gore ba mmikiše ba tša tša molla pudi e la ba ja. Ka moragô ga mo we ba ala magogô lapeng la ba mothepe. Go dula ba khonyana le dihharebê gôdimu ga ôna.

3247 Ke bošego bukonyana a ba tšwele ntše ba lauwe. Thebaka tša ba botš'a gore ba re dihharebê a-lang magogô ntše. Dihharebê tša gana go ala magogô. Molato keng ge magogô a tša tšwele ntše. Mong mmikiwa a re nna nna tše ke ka ya bogadi ke tša swala maseka. A nyakêle maseka ke tša khôna ke ya. Bjale o we ke molato wa monna. Ka noši o wa dikwa gore mosadi wa gwe o nyaka maseka.

K34/82 1499

882

3248 Mais'e a šitwa go beka moradi ka go thoka maseka. A goma a boela gae ka nte le moradi wa gwe. Monna o ile a kwatla kudu. A re go fita gae a šilêla dipoba a ya makhoheng. Ke ge a e ya a šoma, a hwetsana maseka a la, a boya na e. O ile a boya ka moragô ga ngwaga. Ke gona a khona a beka moradi. Mais'e o ile a kitimisa ~~m~~ makhohlo wa gwe gore a mo fê moradi ka baka la go rulêla.

Temana ya 4(b) Makhonyana a ka nyaka motho wa go moagêla ngwako wa makhohlo wa gwe.

3249 Makhonyana a ka ya bogweng bjale makhohlo wa gwe a nyaka gore a mo agêlê ngwako. Bakeng tša go aga ngwako a še gore ba diyo nyaka go bôna diata tša makhonyana, a owa ba nyaka fêla ngwako. Bjale ka goriale mo we, a ka fo bolabola le yo mongwe gore a yo mo agêla ngwako o we wa makhohlo wa gwe. Ngwako ke khomo, ge a thena khomo ke k3 diponto tše tharo.

882

K34/82 1500

3250 Bjale ka hewele o ile a ya bogwe^{ng} ga Mothabe. O be a e ya ka go khopêla thegôtha meeti. Bjale maholo wa gwe a re go yêna a mo agêlê ngwako. Bjale mokhonyana a re go boêla gae, a botša batswadi taba ya mohuta o we. ~~Mak~~ Batswadi ba gwe ba re ba kwala thepela o aga. Mokhonyana e be e le the khuvi, a re naa go a ile mo wharêta yo mongwe a ya aga. Ba re a-owa, ke thetsha e le wena. Ke ge a yo bolabola le Maphowase Telane. Bjale a kwana naê ka go mo putsa ka diponto tõe nnê. Ke ge ~~te~~ Telane a thôma modirô wa go rêma diphate.

3251 Telane a thoma modirô wa ngwako wa fêla. Bjale a ya ga hewele gore modirô o la ke feditšê. Ke gore o ile a-ga a ba a rulêla. A ntšha tšhalete e la ba go kwana ka yôna a mofa. Ngwako o wagile ke Telane bakeng tha mokhonyana. Ka baka la gore a a-ga fêla ke thetsha go agile yêna mokhonyana.

882

K34/82 1501

3252 Mothang moradi a thalago, makhonyana o swa-
 netšē go boēla^{le} khomo. Khomo a e fulelwe goba
 ke e nyana ga e na taba, khane ke mo leina
 e la khomo. Khomo ke khomo a e fulelwe. Bja-
 le ge ba ga makholo ba thena khomo, ba swa-
 netšē go ntšha yōna tšhalete e la a go
 putsa mo agi wa ngwako ka yōna. Moagi yo
 we ge makhonyana a mo fa mo-putsa wa gwe,
 a ka the ke a mo fa ka theata tha gwe. O fa
 thebaka tha ya tha fa ba ga makholo, ya ba
 bona ba mo fago. O diēla gore ka morwana
 ba the ke ba re a re ditebe.

3253 Go thetha the thêthwa ke makhonyana.

The thethwa ke modirô o mogolo, wa go leka-
 na khomo. Bjale modirô wa the thêthwa o bo-
 ima kudu. Le gona ga se gantši mo we makho-
 lo a ka romago makhonyana go thêtha the thê-
 thwa ka gobane modirô o we ona le kotse.
 Kotse ya ôna ke go dikuluga ga di-thare
 mo diwa. Bjale motho a ga kanêga a the ke a
 tšeba le ka mo a ka tšhabelago ke moka tha
 mo wêla gôdimu.

882

K34/82 1502

3254 Bjale ka Morapê le Mamaramu. Morape e be e le mokhonyana, Mamaramu e le makholo wa gwe. O be a ile bogweng go khopêla thegô the meeti. Ke le baha la madula gae, ba thethi ba thêtha mašemo molapong. Bjale a re go mokhonyana a riê o nthêmêla mothare o wa ntšhita. Mokhonyana a loutša thelepe a ya le makhate wa gammôyô le makholo wa gwe o ma šupa mothare. Ge ba fithile ku mo we molapong a ba šupa mothare o we a belaelago ka ôna. Ke moka ba o thikêla ba o ripa wa wa.

3255 Mamaramu a wêla ke mothare gôdimu.

Ba ile ba re go wiša mothare o la a go ba šupa ke moka ba tšwela pele le goba ba ripa dihašana. Bjale ge ba dutši ba ripa dihašana tše we, the hašana the thešwe the thoma go dikuluga. Ba ile ge ba e ra makholo wa bona gore a tšhabe, ya ba a tšebe mo we a ka tšhabelago. O ile ge a re o wa tšhaba a tšhabêla ka mo we the welago ka gôna, ke ge the mo wêla gôdimu. Modivô wa go thêtha wa napa wa fêla.

K34/82 1503

882

3256 Ba thoma go e teta makholo wa bona ba mo isa gae. Ge ba fithile gae, ke moka makhonyana a roma thebaha tha go rapela makholo wa gwe. Wa rapa dimu le ja wena, goriale ke makholo o fetola thebaha. Thepela o mmo-tse ngwana yo we waka, a dira ka khole, o be a re o wa nthusa. Ke moka molato wa thebe gona.

3257 Mosadi a ka a thala Morape ka baka le we la bogobadi bja mmagwe. O ile a mme-ka a ya a dula nae. Ke mo la a mo thale, Morape o be a ka the ke a khona go-bela modiro o we wa go ripa diphate. Ka baka la gore makholo wa gwe o ile a gobala.

3258 Modiro wa lesala. Makhonyana a ka khopela ke makholo wa gwe gore a yo mo agela lesala. Ke moka a ya a-ga. Ge mosadi a ka thala monna wa gwe. Monna o swanetse go bela makholo wa gwe bakeng tha modiro o we wa lesala. Modiro o we o lifiwa ka pudi.

882

K34/82 1504

3259 Go šoma ga mokhonyana bakeng tša medirō ya go tšagola. Makholo ka noši a ka tše ke a ra mokhonyana gore a yo tšagola. Taba kholo makholo o dira bjala a rapa bakhonyana ba ya go tšagola ke tšekhonyana ke gore ke leina la le tšema. Mokhonyana o rapa batho ba go ya go mothuša go tšagola. Batho ba we ke ba rapa ba letšema la tšekhonyana. Tšekhonyana ke gore ba tšwa ba tšagola go fithela letšutši le dikela. Ge makholo a na le tša go ja, a ka ba botša gore ba tšogelē. Ke moka o tša ba a-peela di jō a bolaya le pudi go-ba dikhogo ka mokhwa o a ka khonago ka ōna.

3260 Ba ba išetša pitsa ya momo ya bjala. Ka moragō ga mo we ba ba išetša manwa. Ka moragō ke moka ba rwala dipitsa tša ma-bjala ba yo ba fa. Kemoka ba nwa. Ba khopedi ba ba gona, ba we ba ba bitsago gore ke ba-garamiši. Ge ba ile ba khona ba tšagola ba fetša tšhemo ka moka. Bjale marega ba ba direla bjala bja manwa a dutši. Ke ōna moputso wa bona. Ke moka ga go tšhuna molato. Ke ge mosadi a ka tšhala ga gona

882

K34| 82 1505

tefo mo we yōdimu ga modirō o we.

3261 Modirō wa go lema ka dipholo. O na ke modirō o we mokhonyana a lemago le yo mongwe, bjale ka ge dipholo dilimisa ke batho ba ba bedi. Kudumela ya monna yo mongwe a e lewe. Bjale ge morudi a ka thala ba swanetsē go mmuisetsā maata a gwe. Bakeng tha go lema mo we ka dipholo, ba swanetsē go mo fa pudi.

3262 Modirō wa go-disā dikhomo ga malome wa go. Ngwana o retiwa ke malome wa gwe a ya a disā dikhomo. Modiri yo mongwe le yo mongwe yo we a ilego a retiwa ke be^{na} ba dikhomo, o lifiwa ka khomo ge a ile a twadiša ga bedi. Namane ya boraro ba mo fa yōna ke ya madiši a gwe.

3263 Modiri ge a ile a šupiwa khomo yona le morudi e ta no ba e motswalla, ge a nyaka go e gapa o wa e gapa. Modiri ka molaō o šupiwa khomo ya the tholē, a lifiwi ka khomo ya pholo.

882

3264 Ge malome wa gwe a ile a mošupa mo-
sadi. Ke gore khomo yōna o mo filē, ka baka
la gore moradi yo we mo a ka thala, mothogolo
o swanetšē go nyaka malome wa gwe khomo ya
madišī. Taba e we ya thalo mo e thešū ya
ba gōna, gōna ga gona taba. Le monyalo kho-
mo e we a e badiwi, ka gobane o be a thušā
makholo wa gwe. A ba ke ba gana go ntšha
khomo e we ya madišī. Wa bōna makholo a tha
ntšhe ke ba-ka la go thoka, molato ōna a
duti a o tšeba.

3265 Thomō ya makholo mo a roma mokhonyana.
Makholo a ka roma mokhonyana wa gwe kae le
kae. Bjale makholo le yēna o swanetšē go dira
bjala a le bogē mokhonyana. Go roma ke ga
batho, bjale morumiwa gantšī o lebogwa ka
le lopo la gabō fēla. Fēla mothang ba tswere
tše tše boše ba fēlē ba mogopola. Bjale ga-
ntšī thomō a e šadiwi moragō, mo we go
šadiwago moragō ke ge mokhonyana a ka ntšha
tše tšeka tha go fa makholo wa gwe gore
a fē motho yo we ba go mmitšā.

3266 Bjale ka ge nke motho o wa babja. Bakeny t̄ha nyaka go ya makholo ka noši ge e le mathomō. Ge nyaka e we e t̄he ya mathomō e le nyaka ya bō, gona ba ka khōna go roma mokhonyana gore a yo mmitšā. Bjale ge nyaka e fīhile ya nyaka t̄he t̄hengwe, bjale t̄helo t̄hewe t̄ha t̄hoka ba ga makholo. Mokhonyana a bōna gore makholo wa gwe a t̄hoka t̄ha go fa nyaka, a t̄šeya t̄helo t̄he we a fa nyaka. Bjale ya khona e dira modirō wa yōna. Gona ge mosadi a ka t̄hala mokhonyana o nyaka t̄helo t̄hela ga makholo wa gwe. Makholo wa gwe o swanetšē go mo fa.

3267 Ge nyaka e ka re go fīha ya re mo e t̄hela ditaola, bjale t̄ra ntšha yo mongwe wa dikhadi. Bjale ya ba khadi e we e dula khole, ba moroma a ya a mmitšā. Khadi ka mepha ge ba e bitōetsā bolwetsi ba e bitōetsā go phasa. Ka t̄tātā le lengwē go phasa ba phasa ka mat̄hatswa le t̄helo, a we a na molato. Molato ke wa go phasa ka khomo pudi le nku, ke gore t̄he t̄hengwe t̄ha diruiwa t̄šē we.

882

K34/82 2508

3268 Makholo a na thelo go diyo gola bolwetri fela. A re re ditaola dire badimu ba belaêla, bjale ba nyaka go phasiwa ka khomo. Bjale ya ba makholo a na khomo. O ya ga mokhonyana ka thebaka go khopêla khomo. Bjale mokhonyana a mo fa khomo e we. Ba ya ba phasa ka yona mo we badimung ga bona. Le ge mokhonyana a nyetše a feditše, a bile a tsere moradi wa gwe. Ba fo ya ba khopêla khomo goba pudi the we theyago tha ntsha ke ditaola. Le go mo roma ba fo mo khopêla ba moroma. Fela mothang moradi a ka thala, khomo goba pudi e la ba go e khopêla mo ba e ya go phasa ba swanetše go mo fa.

3269 Bjale ka Motantane le Mmaka-pela mong leina ke Thekaloko. Motantane o be a tsaya moradi wa Thekaloko yo we leina la ga gwe e le go Mmamaila. Bjale mothepa wa thala o thale bogadi. O ile wa thala ka baka la batswadi, ka baka la gore Motantane o ile a kwana le mothepa ba tshaba ka ba bedi.

882

K34/82

1509

3270 Motantane a tšhabêla mothopi le moradi wa gwe Mmamaila. Ka morwana a re go tšoga a tša a botša batswadi ba gwe gore ke dirilê molato, ke tšô tšhabiša moradi yo la waka. Batswadi ba mosogana ba re o dirile ga botšê, ka gobane a wa tšhabiša wa mongwe. O mmeile kae. A re ke mmeile ga khaitšedi ya ka mothophi. Batswadi ba re bjale ba go fileng tša go tšibiša ba ga makholo wa go gore nyakelang mono. Ba intšhitšê khomo ya phaswa.

3271 Batswadi ba Mkhonyana ba roma tšebaka tša gore nyakelang mono. Tšebaka tša iša mantšû a we. Baheng tša gore go tšê makholo wa moradi go tšilo phupha matšala gwa tša dikhaitšedi ga mmagô le mmagô moradi. Ba re go fišha ba re re nyaka ngwana wa rena. Ba leka go ba raka ka khomo. Ba tšhe ke ba kwa.

3272 Ke-tšane e ngwe ya goma ya boêla gae go tšeya pheta. Bjale a re go fišha ba mmutšiša gore le tšhabetšê kae. Ke moka a ba botša gore re kowa mothophi. Ke ge ba

882

K34/82

1510

lata moredi wa bona ba yo mo tšeya. Makhonyana a šala a swabile.

3273 Makhonyana a napa a ngala a ya mahhonyeng. O ile a fetsiwa mengwaga e meraro. Moradi a šala a thala a tšeya ke ba ga Leweletle. Kwana ya mothepa le lesogana ke go robala nae. Pele ga gore a tšhabê nae, o swanetsê go robala le yêna. Bjale ge a yo mmolabudisâ ka go tšhaba ~~ba~~ ta kwana. Bjale ka baka le we mothepa o ile a šitwa go šala a khotletšê bjale ka ge a tšeba modirô wa banna le baradi. Ke ge a šala a bekana le ba ga Leweletle.

3274 Pele ga mo we a ša bekana le ba ga Leweletle le le gore Motantane a tšhabê le moradi. Makholo wa moradi o ile a babja ke...kodi... mo molaleng. Bjale ba moirâ tšepetêlê Polokwane. (Pietersburg) Polokwane le mono ga gešu ke khole. Bjale molwetši ge a babja o nyaka go fêla a boniwa. Le yêna pelo ya gwe e ša tšaba kudu ge a bôna motho wa go tšwa gae. Makhowa ba robadisâ motho boroko bja lehu,

882

K34/82

1511

bjo we ba rego ge ba go kheila wa the ke wa ba kwa.

3275 Pele ga goya thepete^{le} ba ile ba roma mokhonyana go bitša ngaka ya bona Matoumeng. Mokhonyana a kitima a ya a mmitša. Bjale ba molau-dišetša ka mokhwa wa thetšo... tša makholo. Le go mmotša gore re nyaka go mo isa makhweny ba yo bona bolwetsi bja motho. Ka goriale mo we re khopêla ditaola, gore re kwê gore o ta ya a lokêlwa. Monna wa ngaka a re kenne-te makhwa ba thuša fêla ka theko e ngwe ba thinya ka go fetsiša.

3276 A go phasiwê ka pudi le bege badimu mo we a ya go ditaya dimo lokêla. Ka moragô ga mo a tšhetšê ditaola tša gwe. Ke ge a ba botša gore ditaola di a dumêla, fêla badimu ba nyaka gore a bigiwê ka pudi e ntso. Ke gore badimu ba ta moteballa, le mo we a ya go ba taba naê. Bjale pudi e ile ya tšhoka ba ga makholo. Ke ge ba khopêla ga mokhonyana a ba fa yôna. Ba dira modirô o we wa bona.

882

K34/82 1512

3277 Ba namêla tšhetimela tšhelo tšha go tšhepela ka môtô. Makholo o ile a isa ke monna wa gwe, a ya a mo fithisa. A goma a boya gae. O ka bolaya ke tšala, ka baka la gore a bana taba nago. Motho yo we ba mo fago dijô ke molwetši fêla. Ke baka le we a ilego a tšoga ka lona. Dipolabolo tšê we dibolabola ke makholo wa monna, o re makhowa a konana ba phala ke dingaka tšê batho ba baso. Dingaka tšê batho ba baso wa isa molwetši wa go le wena mooki o fiwa tšê go ja. Bjale makholo a tšwafa go boêla go bôna molwetši. A khopêla ~~moto~~ makhonyana gore a yo ukamêla makholo wa gwe.

3278 Makholo o ile a tšhoka tšhalete ya go fa makhonyana ya go namêla koloi ya mollô. Bjale makhonyana a namêla ka ya gwe. Dipoba tšê go tšama a ija a divêla ke mmagwe. Ke ge a tšoga a e ya Panana (ketaba) go namêla koloi ya mollô. Go tšoga mono ga gešu go ya Panana ke leeto la letšatši ka moka. Ge e le bakhehlo le bakhalabje ke matsatši a mabedi. Koloi ya mollô ya ya mo fithisa, a kata a robala mo we.

3279 O ile a tēna bošego a thoka thebaka t̄ha go bōna makholo wa gwe. Ka morwana bja re gosa a ya a mmōna. Makholo wa gwe a thaba kudu, a mmutšišā t̄ša gae, a motšā gore t̄ša gae di t̄ha robetšē. Bjale makholo wa gwe a re ke lebugile ngwanakha ge o t̄ile go mm̄mpōna. Le nna ke no kwa dinese dive ka morwana ba yo kheila kodi e. A kata a robala mo we a divēla gore a troge a bōna ka mokhwa o we ba t̄a go dira ka ôna. A ka a bōna thelo, o ile a no bōna ba rwele ba fit̄ha ba robadišā mo we a robalago. Ka moragō ga le bahanyana ba troga ka me fafato. A bōna ga boṭe gore o t̄ugile, a laēlananaē ke moka a boya mono gae.

3280 Ka morwana a ya ga makholo wa gwe wa monna go mo anēgēla ka mokhwa o a t̄hepetšego ka ôna le ka mokhwa o a bonego ka ôna. Makholo wa gwe a leboga kudu le go thaba. Ka morago ga mo we a gwa ka gwa boēla yo mongwe go mmōna. Ba ile ba t̄ha la-kalla go mmōna ba bōna a fit̄ha a fodilē.

882

K34/82

1514

3281 Mokhonyana wa bona o šumile hudu bjale mo-
sadi a thala. Ka moragô ga mo a buile ma-
khoweng, ~~a~~ ka ba ga makholo wa gwe ba ~~roma~~
te thebaka tha gore mokhonyana a the khopolê-
lê. Batswadi bona e be ba šetše ba mmutš'i-
tše gore moradi a o thale naê. Bjale e be ba
diyo leta fêla lentš'u la gore ba e khopolêlê.
Bjale ba-thadiwa ba fetola the-baka gore go
lukile ka tsats'i la gore ke rena ba we re a ta.
Ke moka tha goma tha ya tha ba botša.

3282 Letsats'i la go gapa dikhomo tša bona .
Ba ga makholo wa gwe ba mo fa dikhom-
tša gwe ka moka. Bjale ka morago ga mo ba
mo filê, a re ba ya makholo e be e le nna
ngwana wa lena. Bjale ka goiale mo we
ke nyaka ditš'inyagatêlo tša ka. Le ile la
nthoma go bitša nyaka matšoumeng. Bjale ba-
keng tha go ya matšoumeng a ke nyake thelo
ka gobane a ka ka ka tshinya thelo. Ke le
nyaka pudi yaku e la go ya la phasa ka
yona badimung, ge makholo a ta ya thepêlê.
A baka ba gana ba ile ba ntšha ba mafa.

882

3283 Bjale ke nyaka ditshinyagalo tša ka tša mo ko bōna makholo thepetele. Koloji ya mollō ke nametše ka 18/11 go ya, ma-bo-yong le gōna gwa ba yōna 18/11. Dijong ke ile ka thinya 5/- mašelang a mathano. Ka fa makholo lesome la mašelang ka re ba ta trama ba ija dija ka yōna. Ka moka ditshinyagalo tša ka ke £2:12:10 diponto tše pedi le some la mašelang le the khusūmane le soka le teke le pene. Makholo wa gwe wa mosadi a dumela gore mašelang a we a lesome ke ile ka bōna.

✓ 3284 Thekaloko a thoma go nyaka go ra diya. A re mo o ya go bōna makholo wa go, a ile wa roma ke mang. Mokhonyana a re ke ile ka roma ke wena makholo. A re aowa a wa roma ke nna. Mothadiwa a re yēna mosadi yola a go nthalu o be a le gona. Ba kitima ba mmitša. Ge a fi-thile bare, o ke o re botše gore monna yo mo a toya go bōna makholo wa gwe o ile ka mokhwa mang. Mosadi a re a ke tebe

882

K34/82 1516

O ile ka mokhwa mang. Ba re ke a bona a kwisi-
ši. Re ra gore o ile a rumiwa zoba aowa.
O ile a roma ke papa. Bjale ba re šedi-
we moradiya. Karabô a yaka ya ba gona. Ke
ge ba ntšha dilo tše we ba e fa mothadiwa.
Ke moka molato wa bona wa fêla ka the gae

Temana ya 5: Diphidišo tša mokhonyana.

3285 Mokhonyana o swanetše go the twara
ga boṭe mo a ile bogweng. Melaô ya mo mo-
khonyana a ile bogweng. (a) ga swanêla go
dula ka-nte le bo makholo wa gwe. (b) maroga
(c) bjala o nwêla ka ngwahong. (d) go feto-
lane le bo makholo wa go ka molomo wa go.
Melawana e we ka moka ga yôna, ge mo-
khonyana a ka taboga o mongwe, ba ga
makholo wa gwe ba mo fidiša. Ge ba ile
ba mo fidiša, mokhonyana o swanetše go
rapêla ba ga makholo wa gwe ka pudi.
Ke gore o mongwe le o mongwe o lifiwa
ka pudi.

882

K34/82 1517

3286 Ba lifiša makhonyana ka baka la gore o dirile phošō. Bjale mothuny moradi a thalago, ba ga makholo ba swanetše go fa mothadiwa ditšē la ba go mo fekudisā ka tšona a ntšha. Ge ba mofekudisā ba botšā thebaha gore the botšē makhonyana o sugile ba ga makhole wa gwe. Bjale le yēna makhonyana a ka the ke a fontšha a le nnoši. O tšā goma a boēla gae, a ya a bega batswadi ka makhwa o we bu mo fidišitšego ka ōna. Ke moka batswadi ba tšā ntšha pudi ba mo fa. Le yēna ge a yo fitšha, o swanetše go šupa thebaha. E be tšona the šupetšago ba ga makholo wa gwe.

3287 Makhonyana ka metha o taboga molaō ka baka la go nwa bjala. Ke mo we o kwa-go ba re bjala a bo tswale le pjege. Go-na le batho ba we ba rego ge ba nwele bjala, ba the ke ba tšeba the we ba the dira-go. Bjale ke bona bakhonyana ba we bo makholo wa bona ba dulago ba ba fidišā. Dipihiliso e ka ba ka ntowe goba ka mpedi goba go feta mo we. Go ya ka go the the tswa-

882

K34/82

1518

rê ga makhonyana. Fêla le bona ba ga makholo ba jêla molato teng.

3288 Makhonyana o swanetšê go ja tšhe rutwane le go gôrôga o swanetšê go gôrôga ka lebaka. Ke molaô o mongwe o we makhonyana a swanetšê go go tšhompha. Dikharebe difaga ka morwanyaana le ka mabanyana. Ge letsatsi le dikêla o swanetšê go ba a le bogweng. Ge a ka dikella ke letsatsi nageng, a ta mo letsofi le tswara o na le molato. Le buušwa o tlo hwetsšana bo fodile. Ge a dira ka mokhwa o we, ke gore go bônugala gore ngwana wa bona a mo nyake.

3289 Makhonyana ge a tšha ji di jô bogweng o na le molato. Makhonyana mo a ile bogweng, a swanêla go letšhetša go ja tšha go ja. Le ge a ka tšwa a nwele bjale o swanetšê go ja. A tšhoka go ja o dirile molato, ka gobane dikharebe di tšha botšha batswadi gore re fo faga a tšha di. Bjale ke moka batswadi ba mo fekudiša o wa lefa. Ka morwana a boeletša molaô ke ôna wa

882

K34/ 82

1519

go fekudisa. Ke gore bare ge a tšaji dijô
tša ngwana wa bona, o furiwa ke yo mongwe,
bjale yo wa bona ngwana a tša mo nyaka. Go
fekudisa mo we ke go nyaka go tša bona gore
o tša dira bjang.

3290 Bjale ka legofu le šokane. Legofu o
be a tšeya morudi ga šokane. Makhonyana
ke malala pareng. Ke gore a hwetšana bjala
a nyake go tšoga, o robala mo we bjaleng.
Le gona ge a nwele bjala o bu šumisa go
šmuna. Ke moka ke bogolê o rutile makhwa
wa go tše lohê. Bjala ke madumêla go tše,
wa nyaka dintwa bo a dumêla. Wa nyaka bo-
febi bo a dumêla. Ke o nyaka go nwa wa bi-
na dikhošo bo wa dumêla. Wa nyaka go bo
robadiša bo a dumêla.

3291 Legofu a ya bogweng le mukhate wa
gwe. Pele ya gore a ê, ba ile ba mmotša
gore a re yo fitša mo we a tše tware ga
bofe. Wa ya wa dira bjale ka ge o dira mo
gae, o tša dibôna. Bogweng ga gona matepa
motho o tše tware tšetho. Ba gapala gore

882

K34 | 82

1520

ba laile bokwago. Ke moka a tōga le makhate wa gwe ba ya bogweng. Ba fiṭha ba tēna ka mokhwa wa molaō.

3292 Makholo wa gwe a mo fidiša ka baka la goboya bošego. Ka morwana ga borele ka moragō ga dijō, a tōga a ya bjaleng. Ge le-tšatši le dikēla a tšeke a gopola go ya bogweng, a dulēla go khopēla diphithō. Bjale makhate a re gepē a re boelē moragō. Mong mokhonyana a re, ēma ganabjale ba re ba ntšha phithō re tša nwa ra khona re tōga. Ke moka yo la wa makhate a homola. Ba dulēla phithō e we. Ka moragō ga mo ba nwele phithō ya ba gona ba tōgago.

3293 Ba ile ba fiṭha bošego, ba hwetšana dikharebe di robetše, maušwa a omile e le melatša. Bakhonyana ba ile ba tšwa ba hoše bjala, ba tšeke ba gopola go ja buušwa. Ba re go fiṭha dikharebe tša tšeya meeti tša ba beeletša. Ba re re hoše. Ke moka ba falatša meeti; ba robala.

882

K34/82 1521

✓ 3294 Dikharebe tša troga dibotša ba bagola,
 gore bo moka bakhonyana ba ba tše bošego
 ba gainé le go ja tša go ja. Makhonyana a ke
 a fetolana le makholo wa gwe, ge a mo fidi-
 ša a mo arube, o no homola. Bjale ka mora-
 gô a ya a nyakela pudi ya go rapêla. Ma-
 kholo wa bona a rima thebaka gore the-
 pela o botše ba khonyana ba na le molato
 bakeng la go the jê tša go ja le go boya
 bošego. Thebaka tša ya tša fithetša mantšû
 a we.

3295 Makhonyana a ya a botša butswadi
 ba gwe gore ba ga makholo ba mphidišitše.
 Ba re a o hwe ngwana, re ile ra go botša
 pele ga gore o tšogê mo. Ra re motho mo
 a ile bogweng o the twara thetho. Baken-
 g tša gore pudi e e tša rêra merêrô e
 mengwe, yo lefa motatale wa go. Ke moka
 ba mo fa pudi a khoka a ya nayô. A fišha
 a fa thebaka tšaya go morapella. Ba bo-
 laya pudi. Ka goiale ke gore ba mo sware-
 tše.

3296 Motiya tše nyalo a tšoke go boeletša.
 A goma a boëla bogweng, a hwetsana ga makholo wa gwe gona le bjala. Ka morago ga dijô ba tšhêla pitša ya ba ya bakhonyana. Ba ga makholo wa gwe ba kahola ya bona ba be ya lapeng la bo makholo wa gwe, ba thôma go nwa. Ka moragô ga mo a o kwa bjala bo mo tšene, a tšwela khakala a ya a dula nabo. Makholo wa gwe wa moradi a tšoga, ka gobane molaô a o dumele gore makholo a lebane le makhonyana.

3297 Batho ba leka go mmotša gore a boële ka ngwakang, ka baka la gore go a ile gore makhonyana a dule ntê. Makhonyana o kwa bjala, a re a re jane. Le a nkhela le nwa ke a nwa bjo ke bjala bja bo makholo. Le ge a ile a bolabola ka makhwa o we, a ba ka ba makhêla, taba kholo ba ile ba tšogê-pitša ya bjala. Ba re go yêna šala o e nwa. Bjale a gopola a boëla ka ngwako, a napa a ya a ta gwa. Ka morwana ba tšoga ba mo fidiša. Ka tšatši le we o ile a

882

K34/82 1523

ntšhu dipudi tše mpedi.

3298 Mosudi a bōna gore ga monna ga go gōna,
a napa a thala. O thadile ka go tše
tše tšwarē ga monna, a bōna gore mo a dira
ka mokhwa o, gae ga gabō gōna o dira
ka mokhwa mang. A ntšea nkaya katswe-
nyega. Ke ge a tšhaba le Thekhobēla tšu
marēka patše le le fōlē. Ke moka a e tša
a monyala

3299 Ba bitša mothadiwa gore a e khopolēlē.
Mothadiwa a tša le ba gabō go tšilo gapa
dikhomo tša bona. Ba fiṭha ba ba fa
dikhomo ka moka ga mmōgō le ditsekana-
tsekana. Bjale mokhonyana a re dilo
ka moka ke a dibōna, bjale go sētšē
dipudi tšē tharō tšē ka go ntšha ka
baka la phedišo. Makholo wa gwe a re
ke a diteba, bjale tšē we o be o lefa
diphōšō tša go.

882

K34/82 1524

3300 Ditaba tša la tšhêlwa ba-nneng ba ba goba ba le gona. Bjale banna ba re molato o wa a tšholwa, bjalo phedišo a še gore ke molato. Ke molato fêla ge mokhonyana a ile a phošiša makholo wa gwe. Lehono o ka ntšha buušwa wa beya mo, ge ke tša ja buušwa bjo we o gopola gore ke na le molato. A owa bjale go bjale mokhonyana o lefa fêla ka gore ~~wa~~ the ke wa nyatša makholo wago. A gwaka gwa ba le motho ka o thui yo we a ilego a êma le makholo wa gwe.

3301 Ditaba tša ja makholo. Ditaba tše we e be ba dibolabola ka tše gae tša bona. Makholo wa gwe a re go kwa gore ditaba di moswere, A bolabola le ba gabo gore re swanetše go ba fa. Ba gabo ba dumelana le gore a ba fê. Ke moka a ba fa, molato wa fêla ka tše gae. Le mola di noya khorong o be a tšo no lefa.

882

K34/82 1525

3302 Go fidiša mokhonyana, ke molaō wa makholo le mokhonyana mo ba t̄ha kwana. Makholo wa gwe o mo fidiša ka gore o wa molaya gore a t̄oyêlê mekhwa ya go t̄he lobe. A še melaō e we e dirago gore batho ba dutê khorong ba e t̄heke. Mokhonyana mo a t̄ha kwisiši go lefa, makholo o fo beya le pheko la gore mosadi nka t̄heke ka go beke-la pele ga gore o lefê molato o la pele.

Temana ya 6: Ditebogō t̄ša dirola ga di-
boe.

3303 Diata a dipapane di etšê mo diya gojae ke t̄heema t̄he bolabola bakeng t̄ha dino. Ba t̄seelane ke ba satani. Morogana mola a lošayo mosadi a kwana naē le batswadi ba mo dumêla ke moka ba diya t̄he-gwêra t̄he t̄hegolo. Makholo o fa mokhonyana t̄ša go nwa, mokhonyana le yêna o fa makholo wa gwe t̄he we a t̄he twerego.

882

K34/82

1526

3304 Makholo o rolêla mokhonyana dirola le go mofa dino tšê dingwê. Ke molaô wa gore makholo a rolêlê mokhonyana, ka gobane a thoka go dira bjale o tšare a nthate. Mokholo a mo fe fêla uowa o dirêla gore le yêna a mafê tša diateng tša gwe. Bjale ka goriale mo ~~we~~ dilo tšewe dilefane. Ge mosadi a ka thala mokhonyana a na molaô wa gore a rêvê makholo wa, ka lona le baka le la gore o be a tša no mo fa fêla, o be a leboga bjala bja makholo wa gwe.

3305 mehuta ya mabjala a go fa mokhonyana: (a) Thana ke the rola tša go bitša dikhomo gore mokhonyana a tšê go nyala. Bja le bjala bjo khale e be mokhonyana a tša thabe thelo. Pakaeno ba thaba thelo ka baka la gore ba rwala ka buntši bjale ka the rola. Khanthe khale e be ba fo rwala ka legapa ka le thii.

882

K34/82

1527

3306 (b) Bjale bja thoko ya motšoko. Bjale bjo ke bja ka moragô ga mo banyadi ba tšô nyala. Thoko ba ntšha mothang o we ba phôphêlago, bjale banyadi ba e šiya ga makholo wa bona. Bjale o e boetsa ga mo-khonyana ka ~~thomo~~ bjale. Bjale khale e be ba tša rwale ka buntši; ba rwala ka legapa e be go lukile. Bjale matsatsing a bohono ba bo rwala ka buntši. Ka baka le we mo-khonyana o bo thabêla pudi. Go bjale ka bjala bja tšhaana le bjôna ba bo thabêla pudi.

3307 (c) Bjale bja go iša mapara a ba-khonyana. Ka moragô ga mo banyadi ba nyetše, ge ba tšoga ba šiya mapara a bona ga makholo wa bona. Bjale makholo o tša šala a diya bjala a iša mapara ka bjôna. Le bjona khale e be ba tša bolae tšelo. Pakaeno ba bolaya pudi ka baka la gore ba bo rwala ka buntši bjale ka tše rola. Diata a difa pane dietše mo diya go ja.

3308 (d) Mabjala a molaō e wa mo banyadi ba nyetše ke moka a fedile. Bjale go šetše dirola le dino tša go bega mokhonyana. Mokhonyana ge a ka tšoga a ya makhoweng, ge a tšo boya makhoweng, dikharebe di ya dirwele bjala. Bjala bjo we bo bitšwa gore ke bjala bja go bula le pokisi. Re botabola gore dikharebe di ya dirwele, go dira go dira mmago mothepa. Ka moragō ga mo a bodirile, o bo gafēla methepa. Bjale a bo rwale ke moradi bo rwala ke yōna methepa ka noši ba yo bula le pokisi la monna wa bona.

3309 The rola tša go thabélwa khomo. Ke bjala bja mo makholo a ya bōna mokhonyana. Makholo o swanetše go tšwela ntwana ge a dira bjala bja go rolēla mokhonyana wa gwe. Magapa a tše rola a swanetše go ba magapa a mabala a nkokotwana. Gōna mo we mokhonyana o swanetše go thaba khomo.

882

1529

K34/82

3310 go bigiwa go bigiwa morula. Morula o nwewa lebaka la le thabula. go bega ke gore ke thelo the go the swadiwe, ba diyo bitša mmegiwa a ta ga mmigi. Bjale morula ke themo the the the swadiwigo. fe makholo a e fa makhonyana morula, o diyo botša thebaka gore thepela o botša makhonyana a te a nwe meet a makokong. Ke moka thebaka thaya the botša makhonyana. Bjale makhonyana le yena o ta botša ba gabō a ya na bo. Makholo ge a bega makhonyana morula, o dira lephepha. Ke yona e we ba ta go thōma ka yona go nwa pele. Ba alla morula.

3311 Makholo o šupa makhonyana morula ka thebaka. Bjale ge makhonyana ba ile ga makholo wa bona ba fithole. Ba ba alla magogō ba dula. Bjale makholo, o ta ba thalēla ka pitšana ya phepha. Ka moragō ga mo we ba ba šupa pitša e kholo. Ka moragō ga mo ba nwele phepha e we, ke moka ba ba iša dirobeng go ba šupa morula.

K34/82

3312 Mokhonyana o swanets'e go bitolla pitša ya morula ka thelo. Ka morago ga mo ba šupile mokhonyana pitša ya morula, bjale ba e khomolêla. Mokhonyana o swanets'e go soma ba gabo. Ka morago ga tšomano e we ya bona, ge mokhonyana a na le the thano tha mašeleng, o wa ntšha a fa thebaka ya ba thona the fago makholo. Ba bangwe ba-khonyana ba ntšha lesome la mašeleng. Ka morago ga mo ba ntšhitš'e, ke gona thebaka the khonago the bitulla pitša ya morula. Ke moka go fedile ba o dula gôdimu, ke gore go nwa.

3313 Ge mokhonyana a the na thelo tha go ntšha, o setha le-para. Ke gore o botša ba makholo wa gwe gore ke řa re mo ke the bone ka řa ka lefa. Ke moka ba modumelle ba nwê morula. Ke mo we o kwago motho a re ke moro mo tefêla ba řibi, ba-tsumi pelo di a baba. Mokhonyana o swanets'e go řa go ba fa. Fêla ge a ka the ke a řa a ba fa, ba ga makholo wa gwe ba ka the ke ba morêra ba řa no homola. Ke mo-

ka o kometitsē ba ka t̄he t̄ha mmeqa morula

3314 Bjale ge moradi a ka t̄hala, makhonyana a ka t̄he ke a r̄era makholo wa gwe dilot̄sē we. Lebaka ke gore makhonyana o be a t̄ha ba fe f̄ela, o be a ba fa ka baka la bjala. Le ge makhonyana a ka isa ditaba khorong, ba kha~~o~~ ba t̄a ya ba ēma le makholo wa gwe.

3315 Bjale ka Matala le Motabeya. Matala o be a t̄saya moredi wa Motabeya yo we leina la gwe ba goba ba re ke Pebi. O ile a t̄hala a t̄saya ke Madiagane. Bjale ba ga Madiagane ba t̄a ba nyala. Ka moragō ga mo. ba nyet̄sē, ba ga makholo ba roma t̄hebaka ga mothadiwa gore ^ba t̄e ba e khopol̄l̄l̄. Ke moka t̄he-baka t̄haya t̄ha ba bot̄ša gore ba ga makholo wa lena, o re t̄a-
ng le khopol̄l̄l̄. Mothadiwa a re ke dikwile, t̄habela o ba bot̄sē ka t̄sats̄i la gore ke nna yo we. T̄haya t̄ha ba bot̄ša.

882

K34/82

1532

3316 Mothadiwa a ya ka tsatsi lela a go ba botša. Ba ga makholo ba ile ba fa mothadiwa dikhomō tša gwe ka moka gammōgō le ditsekanatshekana. Bjale mokhonyana wa mothadiwa a re, dilo tšaka ka moka le mphile, bjale go šetše dilo tše ka go lefa mo lempigile bjala. Makholo wa gwe a re o wa kwala fela tše we re ka theke ra khōna go gofa. Ye o nyaka re gofa tše we thepela o omela mabjala a la a rena o tše. Mothadiwa a re bjala ke tšhila tša mēnō, nna ke nyaka dilo tše we tša ka. Makholo wa gwe a re thepela o bega mo o begago, ba ta mpitša ke taša. Ke moka ba palahana ka phapanā.

3317 Matala a tša ditaba khorong. Bjale khoro ya ya amogela ditaba. Ba mmotša letsatsi le a ta boyago ka lona. Ba šala ba roma pampanyana ya go botša Motabeya gore ka tsatsi la gore o wa nyakêga ka khorong. Ke moka morumiwa a ya, a mmotša. Ke moka a goma a ya a botša khōši gore ke tšo mmotša.

882

K34/82

1533

Khozi ya re go lukile ngwanaka.

3318 Letiatsi la katholo la fita. Kamoka
ga bona ba ya ba gathana khorong.
Bjale mmudi wa lekhota a bula lekhota.
Bjale ba gafela mamundi gore a bolabolé.

3319 Matala a éma pele ga lekhota, a re
thobela lekhota. Ke tile mo ka go fapana
le ba ga makholo. Ke be ke tšeya moredi
wa bona bjale o nthadile. Dilo tše bjale
ka dikhomo ba mphile le ditsekanatsékana
tše dingwe. Bjale ke fapana na bo ka
tše, ba ile ba tšā bjala bja tšāana ka
ba balaela pudi ka ba ka ba fa le lesome.
Ka moragō ga mowe ba tšā tše rola
tša thoko ya motšoko. Ka ba fa lesome
la mateleng. Baheng tša pudi ke itšē
a e na taba. Ke ba nyaka lesome le le-
some ka moka a bopa ponto. Bjale ba
gana. Ke baka le we ke tilego ka lona mo.
morena lekhota, mo a viala a dula fathe.

3320 Lehhoṭa la bōna maṭala phōṣō. A ba ka ba nyaka gore makholo wa gwe a bolabole. Ba ile ba mmotša gore pelaēlo ya go ke ya lefēla, ka baka la gore dilo tše we direkane. Ge wena lehono o nyaka dilo tše we wa go fa makholo wa go, ka go bōna tša diateng tša gwe, wena o ta khona go buša mabjale a la a go go fa. A ka a raba bjale ka maloba, o ile a re e be ba fo nṭhalēla. Bjale le wena o be o fo ba ṭhalēla. O bigile maaka ṭhepela bonyela mpja.

3321 Maṭala a ya bonyela mpja. Ge a le mo we bonyela mpja le ba gabo, ba re e fēla khoro e ēma le ba ga makholo. Maṭa a monna a fele ke maṭa a thakadu e tšamago e ēpa mekoti e feta. Go fēla ga ōna ke go ya ka fathe. Ke ge a roma motho wa go botša ba khoro gore ke e pōna phōṣō.

882

K34/82

1535

3322 Matala a nts'ha pudi tš'e pedi tša go tswalla khoro. Ka moragô ga mo morumiwa a ile a butsitš'e khoro mantš'u a Matala. Bjale khoro ya re tš'epela o mmotš'e re monyaka dipudi tš'e pedi tša go tswalla khoro. Ke ge morumiwa a e ya a mmotš'a. Matala a ya a tš'emanya dipudi tš'e we a tš'wa a digôga, a ba fa tš'ona. Ke moka molato wa fela o e tša mo we.

3323 Maloko a bo makholo ga fele a go ya go bôna mokhonyana. Maloko a mangwe a makholo a ga fa mokhonyana ke ditoo. Makholo ka noši a ka duma go bôna mokhonyana, bjale ge a e ya go mmôna o ya a rwele tš'elo. Ke gore o dira mapotonyana a tš'he mae a phufutš'a. Kudu mphagô o mogolo ya ba ditoo. A tš'hela ditoo tš'e dintš'i ka tš'he rotwaneng. Bjale a tš'eya tš'he tš'epana tš'ha phufutš'a a tš'he tokega gôdimu, a ya go bôna mokhonyana.

3324 Mokhonyana a kēla makholo wa gwe. Ka go bōna yo we makhob wa gwe, a mo tšētšitšē maloko a we. Le yēna o tša nyaha go thabiša makholo wa gwe. Go-ba a ka mo fa tšhalete goba kobo tšē we diṭeba ke yēna mokhonyana. Bjale kobo goba tšhalete e we, ge tšhalo e ka nyarēla, mokhonyana a swanēla go bela dilo tšē we.

Temana ya 7: Melato ya go lefella moradi
ga e lefiwi.

3325 Mokhonyana o lefēla moradi wa gwe melato mo a tša dula naē, ka baka la gore ke mpja ya gagwe. Moradi a ka dira molato o mogolo bjang le bjang mo lifi wa molato ke yēna monna wa gwe. Makholo a ka tše ke a lefella moredi wa gwe molato. A ka kolota mokhonyana wa gwe, ge a ka ya go kolota. Ge a mokolotile, mokhonyana o swanetšē gore go tše bōna a ē a fē makholo wa gwe.

3326 Monna o na le ditshinyagallo tše di-
kholo gōdimu ya moradi. Diaparo go rēka
monna. Ge moradi a babja o wa lafiša ke
yēna. Ge a ile a lwa dintwa molato go
lefa monna. Ge a ka utswa le gōna o tša
divetše monna molato. Melato ka mehuta
hutana ya yōna e we moradi a e dirago,
o divēla monna wa gwe. O divēla monna
wa gwe ka gobane ke yēna yo we a tšago
lefa melato e we. Melato e we ya moradi
wa gwe, ge a ile a tšala. Mokhonyana a
ka tše ke a e rēra, ka baka la gore ke
mo a tša dula naē.

3327 Melato e we makholo a ka go lefēlago,
ke melato ya mo alafisitše moradi a tšale
lapeng la mmagwe. Makholo o swanetše go
lefēla mokhonyana ka gobane o be a tšesū
a dula naē. Go šita le molato wa
go bolaya motho, mokhonyana o lefella
moradi wa gwe. Motšhang a tšalago go
boima ka gobane batswadi ba ka tše ke
ba dumēla go lefēla mokhonyana.

Temana ya 8: Makholo a ka nyaka gore
mokhonyana a molefêlê.

3328 Makholo a ka dira gore mokhonyana a mo lefêlê. Bjale ka ge go šetsê go ngodilwe gore mokhonyana o wa nwa the rolu the makholo ~~we~~ ka go setha le para. Bjale makholo a ka the ke a fa mokhonyana dilo ka moka. O ta mo fa a re the we the lekanego bjala bja gwe, a mmotšā gore the a ke go fe, the thiba bjala bjola bja ka. A thoka go dira bjale ke moka o lobile bjala bjo we bja gwe.

3329 Fêla ge makholo a ka nyaka gore bjala bja gwe bo mmoêlê, a ka dira mothadiwa a ka mmuišetša. Ka gobane ge a ka gana ditaba tša tena banneng, ba the êma le makholo. Ka gobane le yêna mokhonyana ka nozi molato o we o wa o tšeba bjale ka ge a ile a setha lepara.

3330 Diata a difapane dietšē mo diya go ja. Makholo mo a e fa mokhonyana, o di v̄ela gore mokhonyana a mo f̄ē thelo. A mo fele f̄ēla gore ke the mpha f̄ēla. Ge a ile a bolaya pudi goba a mo fa t̄haletē gona go lukile, makholo a ka the ke a mmela thelo.

3331 Batho mo ba the kwana ba thušana. Makholo e ka ba ngaka, mejana a ka go fa goba o wa babja a ka go alafa. A dutšī a re ke ngwana waka. Mothang go thagago thalano. Makholo o go bela ditefa tša mejana ya gwe.

3332 Bjale ka Tšalatsāla le Thebase. Tšalatsāla o be a tšeya moredi wa Thebašē. Thebašē e be e le ngaka. Bjale agēla mokhonyana wa gwe moṭe. Ge o ile wa r̄ēta ngaka ya ṭa ya go agēla moṭe ke khomo pakeno. Khale e be ba omēla bjala bjo buntšī, ke moka ke bja ngaka. Bjale pakeno ba aga ka khomo. Khale e be ba the

882

K34/82

age ka bjala fêla, e be ba aga ka tšhogo ya motho. Taba e ke tšhepivi kudu. Ge go agiwa moše motho o be a swanetše gohwa. Motho yo we ba agile ka yêna moraka.

3333 Bjale matšatši a bo lehono, bakeng tša motho go eme khomo. Bjale makholo wa Tšalatsala a mo agêla moše ka nte le go ntšha tšelo. O be a tše na taba naê a re ke ngwana wa ka. A gona a khopêla tše tšhare tša go bolaya rangwane wa gwe, A mo fa tše tšhare tšewe. Modirô wa go bolaya motho, ge a ile a mmolaya. O swanetše go fa mong wa tše tšhare khomo.

3334 Tšalatsala o be a nyaka go bolaya ra-ngwane wa gwe, ka baka la gore o be a dutši le mogatša papagwe, yo we a goba a swanetše go dula naê. Bjale mosadi a gana a re ke wena ngwana waka ka gobane ke be ke dutši le papago. Ke ge a yo khopêla tše tšhare tša go bolaya rangwane wa gwe. Bjale makholo wa gwe a mo fa.

882

K34/82

3335 Ka moragô ga matsiati a the makae, moradi a thala, ka go tihaba le monna wa ga tšai. Batswadi ba moradi ba ya ba mo gôga, ba mmoetsä bogadi. A goma a gata khoro a feta, a boëla ga na kowa ga bo monna yo la a go tihaba naê. Ba goma ba ya ba mo gôga. Ka lekha le labobedi ba ile ba mo tiya kudu. Bjale a re go bona le kampa la mpolaya, mo we gona nna a kee go dula. Ba re e ke re duleng faṭhe re kwe gore molato keng ge a re a e go dula. Ke moka ba dula faṭhe, ba thoma go mmutšiša gore molato keng a ṭha nyake go dula bogadi.

3336 Moradi a re le nthelatseng. Nna ke re monna yo la a ke ṭha monyaka, ka baka la gwe le papa. Ka baka la go kwa mmele go baba, ke ṭa bola. Papa o file mokhonyana the ṭhare ṭha go bolaya rangwane wa monna waka. Bjale monna wa ka o tšwa a tswere the ṭhare the we, o re nna ko bolaya pholofolo e we ya bona. Bjale nna ke a ga-

1542

882

K34/82

na. Ka khano e we yaka o re onyaka go bo-
laya nna. Ke mokhwa o we pelo yaka e t̄ha
dumelego go dula mo we.

3337 Dikhaitsedi ga mmôgô le bo sebura sa
bona ba thôma go fella ke maata. Mong
mothudiwa o be a le gona, bjale ba mmutsisa.
A re o wa gafa taba e we nna a ke t̄ebe.
Bjale ba re ditaba di a kwala, rena a re
t̄ebe t̄helo. Mothomong o wa re reša. Ba-
ng t̄ha gore re e naê bogadi a go kwale. Ta-
ba kholo ke go ya naê ga papagwe, a yo bolabola
mantšu a. Ke ge ba e ya naê ga papagwe
ga mmôgô le ba-khonyana ba we a ba t̄hala-
go. Ba fit̄ha ba mmegela mantšu a moredi
wa gwe. Bjale a re a bolabole ke mokwe.

3338 Moredi wa gwe a thoma go t̄haloša ma-
t̄hong a papagwe. A t̄haloša ka mokhwa o la
a t̄halošago a le kowa t̄Pleng. Bjale ba re
šediwe. Mokhalabje o ile a t̄šeya lebaka le le-
telele a t̄ha homotše. Mmago mosadi a

882

K34/82

ba a re go monna wa gwe, mamokokonono yo
o nyaka go mpolaêla ngwana a šala a ša-
nka ga bo₁te.

3339 Makholo wa mothadiwa a re, le theke la bōna
mo ke homotšē, ke tsietšā ke lentšū la go nyaka
go bolaya ngwana wa ka. Motho mo a khopêla
thelo o wa mo fa. Bjale ngwana yo waka a ka
a re o khopella go bolaya yo moredi wa ka. Mo-
thare ke ile ka mo fa. Bjale ba re go mokhonyana
na o tha mo ganetsā. Mokhonyana a re aowa,
fêla a ka re ke ta mmolaya, ke ile a the ke
a twarella the ka mmolaya.

3340 Ba boetsā moadi bogadi bja gwe. Pele
ga gore ba mmoetsē, ba re thepela o dula
a ka the tha go balaya. A gana ba re ka
swele a ême aê. Kemoka a êmu a ya. A
ka a ya a robala mo we, o ile a feta a
ya kowa ga monna yo la wa ga šāai. Bjale
ba mo le setšā. Ka gobane ba llê dilo tšā batho,
ba mmotšā gore a phakišē go ta gonyala.

882

K34/82

3341 Saai a ṭa go nyala. Bjale ka moragō ga mo a boetsē ga Saai la bovaro, ba dira gore a ṭe a nyale. Ke ge a e ṭa a nyala. Ka moragō ga mo a nyetšē, ba roma motho go moṭhadiwa gore a yo mmotšā a ṭe a ṭhe khopolēlē. Morumiwa a ya a boṭšā moṭhadiwa lentšū le we la go ṭhe khopolēla. Bjale moṭhadiwa a re, ṭhepela o ba botšā ka ṭsatsi la gore ke nna yo we ke ya ṭa. Ke moka a goma a ya a ba botšā letsatsi le a ṭaṭago ka lona.

3342 Moṭhadiwa a ya go e khopolēla ka letsatsi le la a go ba botšā. Ba fiṭha ba mo fa dikhomo tšā gwe. Dikhomo tšē pedi makholo wa gwe a re a ka ṭheke a mo fa. A re modirō wa tšona o ṭeba ke mokhonyana. Ba ṭhadiwa ba re a ra ṭela taba tšē pedi, re ṭetšē taba ka e thii. Re fē dikhomo tšē we, le rena re ṭa go fa ka ṭha rena ṭheata. Makholo wa bona a ba kwela a ba fa dikhomo tšē la pedi. Ke moka ba gapa ba ṭoga.

1545

882

K34/82

3343 Makholo wa bona a lebella gore ke $\frac{1}{2}$ kwa ba re $\frac{1}{2}$ o gape dihhomo tše la tša go. A fo kwa go filore tuu. Bjale a roma motho wa go ba botšā gore le mpeile kae. Motho yo we wa mo-rumiwa a ya, a fithetšā mātsi a mo-rumi. Bjale mokhonyana a re taba e we a ke $\frac{1}{2}$ be. Morumiwa a goma a ya a mmotšā gore o re a $\frac{1}{2}$ be $\frac{1}{2}$ helo ka tše o di bolabolago. Bjale makholo a re $\frac{1}{2}$ thepela o mmotšā a the ke a makala ge a bitšā ke banna ba bangwe. Nna ko phula khudu le gapi. A ya a mmotšā. Mothadiwa a re a ka noya mo we a ya go. Ke moka mo-rumiwa a goma a ya a ba botšā gore ore go ka ura mo gawago.

3344 Makholo wa gwe a iša molato khorong ya ga Mothabe. Ba khoro ba ya ba a-mogela ditaba. Ba mmotšā letsatši le we a $\frac{1}{2}$ tago ka lona. Ba roma pa-panyana go tšibiša Tšalatsšala gore o wa nyakega ka khorong. Ke moka a ya a mmotšā.

882

K34 / 82

3345 Letšatši la katholo. Ka moka ga bona ba ile ba gathana khorong ka tsatši le la khoro ya go ba botša gore ba tše ka lona. Mmudi wa lekhoṭa a bula lekhoṭa. A gafela Thebašē gore a bolabole.

3346 Dipolabolo tša Thebašē. A ēma pele ga lekhoṭa a re tama dikhoši. Ke nna yo we ke tšego mo tšorong, ka baka la phapano yaka le mokhonyana. Mokhonyana o be a tšere ngwana waka, bjale ngwana yo we o moṭhadile. Dikhomo tša gwe ke mo file. Ke ile ke tšeya tša ka dikhomo tše pedi a gana a re o tša mpha ka tšeata tša gwe. Bjale ge ke re dikhomo tša ka dikae, o wa gana. Khomo ke ile ka mo gogela lešāša lamotše wa gwe. Khomo o ile a khopela tše tšare a re o bolaya rangwane wa gwe. Ke moka ke feditšē lekhoṭa. A dula fatše.

3347 Dipolabolo tša Tšalatšala. Morena lekhoṭa la ba bina tšou. Ditaba tše we a dibolabolago ke nnete. Phōō ke taba ka e thii ya tše tšare tša go bolaya mo-

1547

882

K34/82

tho. Nna ke ile ka khopêla the thare the mala
 Bjale the thare the we the mala a ka a mpoša
 gore ke the mo lefa. Go gôga lešaša la moše
 o ile a gôga fêla, a the ke a mpoša gore
 ke the mo lefa. Bjale leono ke makatše ke
 ge a re nna ke ntšhe dikhomo tše pedi. Ke
 šitile go ntšha dikhomo tše we pedi ka baka
 la gore a ka a mpoša the pitseng. Thobêla
 lekhoša.

3348 Lekhoša la bôna mokhonyana phôšô.

Ba re bjale le thalane makholo wa go o nyaka me-
 šoka ya gwe e mmoela. Go bjale ka wena a
 ke re mola e ke o na le thelo the we o ilego wa
 moša leono o be o the the nyaka ka baka
 la gore moredi wa gwe o go thadile. Le tho-
 na the thare the we the mala o swanetše
 go the lefa bjale kage a nyaka gore o the
 lefe. Tsalatsala o na le molato goiale ke lekhoša.

3349 Tsalatsala a ya bonyela mpja. A e
 tumêla molato. Ba mmotša gore go aila
 go tša ngaka khorong, o swanetše go ntšha
 dikhomo tše tharo. Ke moka a dintšha molato

wa bona wa fêla o e ̣a mo we.

3350 Bogōši ke batho go riale ke khoši. Botsa^{re} monna yo we wa ngaka o na lephōšō gōdimu ga go fa batho dịhare tša go bolaya batho. Ba mmotša. Bjale Thebašē a re ke nnete o ile a n̄halefetạ ka baka la gonwa. Ka baka la gore motšo yo we la goba leya go mmolaya a la mmolaya, a ntšhe khomo. A ̣he ke a tšoga a boeletša. Ke moka a šiya khomo tše pedi khorong, a gapu khomo a ̣oga nayo. Molato wa fêla.

Temana ya 9: bo mammala a ba lefiuši.

3351 ̣o twadišetạ dilo, ka gobane bo mammalane go bolwabolwa ka manamane a dịkhomo tša mo-nyalo. Khale bo mammalane e be ba nyakiwa bjale matsatši a bo lehono bo mammalane a ba ̣hale gona. Dipudi le di-uku le dilwana tše dingwe a dina bo mammalane.

882

1549⁶⁴¹

K34182

3352

3352 ʒe moradi a ka ʒhala, moʒhadiwa o ʒo
 gapa ʒêla dikhomo tšê a go nyala ka tšona.
 Bomammalane a ba ʒha dira gore re a
 ba nyaka, bjale ka ge molaô o bolcile gore
 bo mammalane a ba ʒha gapiwa. Kha-
 nthe khale e be go ʒhe bjale. Moradi a ʒha-
 la, moʒhadiwa o ~~be~~ a huma ka letšatši ka
 ba ka la bo mammalane.

3353 Lehumo la moʒhadiwa le hwile, ka baka
 la go ʒhe gape bo mammalane. Ke baka la
 molaô wa makhowa. ʒêla molaô o we o lamole-
 tšê batwadi ba dikharebe. Ke moka ke ma-
 fello a ditaba tša tema ya 18.

ends 882

882 ~~PP. 1450~~ Contents s 98²/₃₄ / 82 1550*

3354 Temana ya 18 ditemana tša yōna ke tše dilatelanago tše:

3141 Temana ya 1: Gobuisa dikhomo tša monya-
lo. 1446.

3149 Temana ya 2: Tefo ya dilo tša go ya pele
ga peko 1450.

3176 Temana ya 3(a) Tefo ya ditsekatsehana. 1463.

3192 Temana ya 3(b) Ditsekanatsehana ka moka
di tšena pukung ya monyalo 1472.

3228 Temana ya 4(a) mešomo ya mokhonyana ga ma-
kholo wa gwe a tšeu a beke 1489.

3248 Temana ya 4(b) mokhonyana a ka nyaka wa
go aga 1499.

3285 Temana ya 5: Diphidiša tšu mokhonyana 1516.

3302 Temana ya 6: Ditebogo tša divola a di boe 1525.

3324 Temana ya 7: melato ya go kella moradi 1536.

3328 Temana ya 8: Makholo a ku vêre mokhonyana 1538

3350 Temana 9: Bo mammalane 1548.